

วรรณิ โสภประยูร และชาติรี มณีโกศล (2540 : 1-6) กล่าวถึงวิธีเรียนแบบร่วมมือตามรูปแบบ TGT ว่าเป็นวิธีเรียนแบบร่วมมือแบบแรกที่สร้างขึ้น ณ มหาวิทยาลัย John Hopkins รูปแบบนี้ก็มีวิธีการเช่นเดียวกับ STAD แต่มีการแต่งเติมการทดสอบด้วยการแข่งขันประจำสัปดาห์ โดยให้นักเรียนเล่นเกมทางวิชาการกับสมาชิกของทีมอื่น เพื่อเป็นการเพิ่มคะแนนให้กับทีมของตนเอง นักเรียนจะเล่นเกมแบบตารางแข่งขันในฐานะบุคคลที่ 3 กับคนอื่น ๆ ซึ่งมีคะแนนในวิชาคณิตศาสตร์ที่ผ่านมาพอ ๆ กับผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดในแต่ละตารางแข่งขันจะได้คะแนนเพิ่มกับทีมของตนเสมอไม่ว่าตารางแข่งขันจะเป็นแบบไหน ซึ่งในที่นี้หมายความว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ (เล่นกับผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำในทีมอื่น) และผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์สูง (เล่นกับผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์สูง) ก็จะมีโอกาสพบความสำเร็จได้เท่า ๆ กันเช่นเดียวกับ STAD ซึ่งทีมที่ได้รับคะแนนสูงจะได้รับการประกาศชมเชยหรือรางวัลในลักษณะอื่น ๆ

TGT มีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้หลายอย่างเช่นเดียวกับ STAD แต่ว่า TGT นั้นได้เพิ่มความตื่นตัวเข้าไปโดยการให้เกม สมาชิกภายในทีมจะช่วยเหลือกันเตรียมตัวเพื่อเล่นเกมด้วยการศึกษาจากใบงาน และช่วยอธิบายปัญหาให้แกกันและกัน แต่ในขณะที่นักเรียนกำลังเล่นเกมอยู่นั้นสมาชิกในทีมไม่สามารถจะช่วยเหลือได้เลย ซึ่งก็แสดงถึงความรับผิดชอบส่วนบุคคลนั่นเอง อย่างไรก็ตามวิธีที่เรากำลังใช้ใช้วิธีแบบ STAD ได้ก็สามารถใช้ได้แบบ TGT ด้วย เช่น ข้อสอบ STAD ก็นำไปใช้เป็นเกมใน TGT ได้ ครูผู้สอนบางคนใช้วิธีแบบ TGT เพราะมีกิจกรรมที่สนุกสนานและตื่นตัว แต่บางคนก็ชอบนำเอาวิธีทั้ง 2 แบบนี้มารวมเข้าด้วยกัน

สรุปขั้นตอนของวิธีเรียนแบบร่วมมือ ตามรูปแบบ TGT มี 4 ขั้นตอน คือ

1. ครูเสนอเนื้อหา
2. นักเรียนเข้ากลุ่ม
3. การแข่งขัน
4. ให้รางวัล

การแข่งขันของวิธีเรียนแบบร่วมมือแบบ TGT นี้จัดนักเรียนที่มีระดับความสามารถเท่ากับทีมต่าง ๆ แข่งขันกัน (3 คน) จากนั้นกลุ่มจะหยิบการ์ดหมายเลข นักเรียนแต่ละคนจะตอบคำถามตามบัตรที่ได้ และคะแนนของกลุ่มจะได้จากคะแนนของแต่ละคนรวมกัน การให้รางวัล อาจเป็นการประกาศในหนังสือของโรงเรียน (Newsletter) หรือในรูปแบบอื่น

1.12.2 เทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์ (Student Teams Achievement Divisions : STAD) พัฒนาโดย สลาวิน (Slavin) มีการจัดกลุ่มเหมือน TGT แต่ไม่มีการแข่งขัน โดยให้นักเรียนทุกคนต่างคนต่างทำข้อสอบ แล้วนำคะแนนพัฒนาการ (คะแนนที่ดีกว่าเดิมในการสอบครั้งก่อน) ของแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม และมีการให้รางวัล

สุพัตรา ฤกษ์บ้าย (2544 : 61) กล่าวถึง วิธีเรียนแบบร่วมมือ ตามรูปแบบ STAD นี้จะมี นักเรียน 4 คนเป็นสมาชิกอยู่ในทีมซึ่งเป็นทีมผสมที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพศ และภูมิหลัง ต่างกัน เริ่มต้น ด้วยครูนำเสนอบทเรียน จากนั้นนักเรียนทุกคนต่างทำงานในทีมของตนด้วยความมั่นใจว่าสมาชิกทุกคนสามารถจะเรียนรู้ในบทเรียนนั้น ๆ หลังจากนั้นนักเรียนทุกคนก็ต้องได้รับการ ทดสอบในเวลาพร้อมกันซึ่งทำให้ช่วยเหลือกันไม่ได้คะแนนจากการทดสอบก็จะถูกนำมาเปรียบ เทียบกับคะแนนเฉลี่ยของครั้งที่ผ่านมากะแนนที่แต่ละทีม ได้รับจะขึ้นอยู่กับระดับความ สามารถที่ทำการคะแนนได้เท่าหรือมากกว่าเมื่อสอบครั้งก่อนคะแนนเหล่านี้ก็จะนำไปรวมกันเพื่อทำ เ้ามนัดของทีม และทีมใดที่ได้เต็มตามเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นไว้ก็จะได้รับการประกาศชมเชยหรือรางวัล อื่น ๆ งามจรรทั้งหมดของกิจกรรมซึ่งประกอบด้วย การสอนของครู การทำงานของทีม รวมทั้งการ ทดสอบนั้น จะใช้เวลาประมาณ 3-5 คาบ

STAD อาจนำไปใช้ได้กับทุก ๆ วิชาตั้งแต่คณิตศาสตร์ไปจนถึง ภาษา สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และทั้งยังใช้ได้กับชั้นเกรด 2 จนถึงชั้นวิทยาลัยหรืออุดมศึกษา อย่างไรก็ตาม วิธีเรียนแบบ ร่วมมือ จะเหมาะมากที่สุดกับวิชาประเภทที่มีจุดประสงค์ ที่ระบุเอาไว้อย่างชัดเจน เช่น การคำนวณ และการประยุกต์ในวิชาคณิตศาสตร์ การใช้ภาษา กลศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การเขียน แผนที่ และแนวคิด ทางด้านวิทยาศาสตร์

หลักการสำคัญของเทคนิค STAD ก็คือ การกระตุ้นนักเรียนให้กระตือรือร้น และช่วย เหลือคนอื่น ให้มีทักษะความรู้ตามที่ครูสอน ถ้านักเรียนต้องการจะให้ทีมของตนเองได้รับรางวัลเขา ก็ต้องช่วยเหลือกันในด้าน ในด้านการเรียนรู้เขาจะต้องช่วยกันกระตุ้น ให้เพื่อนร่วมทีมทำงานให้ดีที่สุด แสดงให้เห็นอย่างแท้จริงว่า การเรียนนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญ มีคุณค่า และนำเสนอผลงาน ในการทำงานร่วมกัน หลังจากครูนำเสนอบทเรียนแล้วนั้น นักเรียนอาจจะทำงานกันเป็นคู่ ๆ เปรียบ เทียบคำตอบอภิปรายปัญหาหรือข้อขัดแย้งและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกรณีที่ยังไม่เข้าใจ พวกเขา อาจจะอภิปรายปัญหาถึงวิธีการที่ใช้ปัญหา หรืออาจจะซักถามกันถึงเนื้อหาวิชาที่กำลังค้นหาคู่ก็ได้ โดยพวกเขาจะทำงานร่วมกันภายในทีม ร่วมกันประเมินถึงจุดแข็ง - จุดอ่อนของงานที่ทำเพื่อให้พวกเขาผ่านการทดสอบไปได้ด้วยดี

สุริย์ นาวเออร์ (2535 : 17-19) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนแบบ STAD ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ

1. ครูนำเสนอเนื้อหา ครูจะสอนเนื้อหาแก่นักเรียนทั้งชั้นก่อน อาจจะใช้อุปกรณ์ การสอนต่าง ๆ เนื้อหาที่สอนจะเป็นหน่วยการเรียนรู้ของ STAD เท่านั้น
2. นักเรียนเข้ากลุ่ม กลุ่มประกอบด้วย 4-5 คน และแบ่งกลุ่มตามความสามารถที่ แยกต่างหาก หน้าทีของกลุ่ม คือ เตรียมให้สมาชิกเข้าสอบแข่งขัน สมาชิกในกลุ่มจะอภิปรายทำ

แบบฝึกหัด ถกเถียงปัญหากัน และทำความเข้าใจกับบทเรียน

3. ทดสอบ ครูอาจทำการสอบหลังจากชั่วโมงที่ 3

4. ให้คะแนน จุดประสงค์ของการสอบเพื่อว่านักเรียนทำคะแนนได้ดีกว่าเดิม และคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มได้จากคะแนนที่นักเรียนแต่ละคนสอบ ได้มากกว่าคะแนนเดิมของนักเรียนเอง

5. ให้รางวัล กลุ่มที่ได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่าเกณฑ์ที่วางไว้ จะได้รับการชมเชย

1.12.3 เทคนิคการจัดกลุ่มแบบช่วยเหลือรายบุคคล (Team Assited Individualization :TAI)

วิธีเรียนแบบร่วมมือ ตามรูปแบบ TAI เป็นวิธีที่นำแนวคิดมาจากวิธี STAD และ TGT มาใช้โดยนำนักเรียน 4 คน ที่มีความสามารถในการเรียนรู้และการได้รับการประกาศชมเชย ในผลงานที่แตกต่างกันมาอยู่ร่วมทีมเดียวกัน อย่างไรก็ตาม วิธี STAD และ TGT ใช้ขั้นตอนอย่างเดียว ในการเรียนการสอนในชั้นเรียน แต่วิธี TAI นี้ใช้รวมวิธีเรียนแบบร่วมมือเข้ากับการสอนเป็นรายบุคคล อีกประการหนึ่ง วิธี STAD และ TGT ใช้สอนได้เกือบทุกวิชาและทุกชั้นเกรด แต่วิธี TAI ใช้สอน เฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ ในชั้นเกรด 3-6 เท่านั้น

สำหรับวิธี TAI นี้ นักเรียนจะได้รับการปรับทีม ใหม่ตามผลการทดลองเพื่อให้นักเรียนได้ ตามอัตราความสามารถของตนเอง โดยทั่วไปสมาชิกทีมหนึ่ง จะทำงานในหน่วยเนื้อหาที่แตกต่าง กันไป สมาชิกจะตรวจสอบงานของสมาชิกคนอื่น ๆ ในทีม โดยใช้แผ่นกระดาษคำตอบเพื่อช่วยเหลือ แนะนำปัญหาต่าง ๆ ให้แก่กันและกัน ในการทดสอบหน่วยสุดท้ายนักเรียนจะไม่ได้รับความ ช่วยเหลือจากสมาชิกในทีม และจะได้รับคะแนนการสอบ โดยการพิจารณาจากกลุ่มผู้แทนนักเรียน จัดขึ้นในแต่ละสัปดาห์ ครูจะเป็นผู้รวบรวมหน่วยการเรียนรู้ที่ทำโดยสมาชิกของทีมทั้งหมด แล้วจะ ทำการประกาศชมเชย หรือให้รางวัลอื่น ๆ แก่ทีมที่ได้คะแนนสูงถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งทั้งหมดนี้จะ ขึ้นอยู่กับจำนวนการทดสอบที่ผ่านมา เช่น คะแนนพิเศษสำหรับงานที่สมบูรณ์และการบ้านที่ทำเสร็จ เร็วหรือ

1.12.4 เทคนิคโปรแกรมการร่วมมือในการอ่านและเขียน (Cooperative Integrated Reading and Composition : CIRC)

วิธีเรียนแบบร่วมมือตามรูปแบบ CIRC เป็น โปรแกรมแบบผสมใช้สอนอ่านเขียน ใน ระดับประถมต้น ประถมปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น ในวิธี CIRC ครูมักจะใช้นวนิยาย หรือ หนังสืออ่านเบื้องต้น โดยครูมักจะใช้หรือไม่ใช้ การอ่านเป็นกลุ่มแบบสมัยก่อนครูจะจัดนักเรียนเป็น ทีม ๆ แต่ละทีมมีนักเรียน 2 คน ซึ่งคัดมาจากระดับการอ่านที่ต่างกัน 2 ระดับ หรือมากกว่านั้น นักเรียนจะทำงานกันเป็นคู่ภายในทีมของตนเอง ตามชุดกิจกรรมที่กำหนดขึ้น เช่น การอ่านให้กันฟัง การสรุปเรื่องที่บรรยายให้ฟัง การเขียนวิจารณ์เรื่องที่ได้อ่าน ได้ฟังมา และการฝึกหัดสะกดคำ

การถอดรหัส และประมวลคำต่าง ๆ นอกจากนี้ นักเรียนยังได้ทำงานในทีมของตนเอง เพื่อจะได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดหลัก และทักษะแบบผสมต่าง ๆ อีกด้วย ในช่วงเวลาที่เรียนทางด้านภาษา นักเรียนก็จะได้เข้าห้องปฏิบัติการฝึกเขียน การเขียน โครงร่าง การอ่าน ตรวจสอบ และแก้ไขงานของกันและกัน และเตรียมจัดการพิมพ์หนังสือของทีมของห้องเรียนนั้น ๆ อีกด้วย

ในกิจกรรมต่าง ๆ ของวิธี CIRC ส่วนมากนักเรียนจะทำตามลำดับขั้นตอนการสอนของครูรวมทั้งตามการฝึกปฏิบัติของทีม การประเมินผลงานล่วงหน้าของทีม และการทดสอบย่อยโดยนักเรียนจะยังไม่ต้องได้รับการทดสอบจนกว่าสมาชิกภายในทีม ได้พิจารณาว่า เขาเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะสอบ รางวัลหรือการประกาศชมเชยที่ทีมจะพึงได้รับ ขึ้นอยู่กับผลงานเฉลี่ยของสมาชิกทั้งหมดภายในทีมที่เกี่ยวกับกิจกรรมการอ่าน และการเขียนรวมเข้าด้วยกันอีกประการหนึ่ง เนื่องจากนักเรียนได้ทำงานในเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมกับระดับความสามารถในการอ่านของเขา เขาจึงมีโอกาสร่วมความสำเร็จได้เท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมช่วยของนักเรียนที่มีต่อทีมของเขาเท่านั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคะแนนการทดสอบย่อยของเขา และการเขียนเรียงความโดยอิสระ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ แสดงถึงความรับผิดชอบส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นแก่สมาชิกของทีม

1.12.5 การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคต่อบทเรียน (Jigsaw 1)

เอลลอร์ท (Elliot) และคณะได้พัฒนาการเรียนรูแบบใหม่นี้ นักเรียนจะถูกแบ่งเป็นกลุ่มเช่นเดียวกับ STAD ครูจะแบ่งเนื้อหาของเรื่องที่เรียนออกเป็นหัวข้อย่อยเท่าจำนวนสมาชิกแต่ละกลุ่ม และมอบหมายให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มค้นคว้าคนละหัวข้อ สมาชิกแต่ละคนไปเรียนร่วมกับสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ในหัวข้อที่ต่างกันออกไป ซึ่งในขั้นนี้เรียกว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) เพื่ออธิบายให้นักเรียนฟังในสิ่งที่ตนได้ไปศึกษามา เพื่อให้ทั้งกลุ่มได้รู้เนื้อหาครบทุกหัวข้อ เสร็จแล้วครูจะให้นักเรียนทั้งหมดทำแบบทดสอบ ซึ่งจะถามเกี่ยวกับบทเรียนทั้งหมด การประเมินผลเป็นรายบุคคล (เปี่ยมสุข กลิ่นเกษร, 2541 : 26)

1.12.6 การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคต่อบทเรียน แบบที่ 2 (Jigsaw 2)

วิธีเรียนแบบร่วมมือ ตามรูปแบบ Jigsaw 2 พัฒนาการมาจาก Jigsaw Technique วิธีนี้ นักเรียนจะทำงานในทีมที่มีสมาชิกอยู่ 4 คน ซึ่งแต่ละคนมีความแตกต่างกันแบบเดียวกับ วิธี STAD และ TGT นักเรียนจะได้รับงานให้ไปอ่านหนังสือบางบท หนังสือเล่มเล็กหรือเนื้อหาวิชาอื่นตามปกติมักจะเป็นวิชาสังคมศึกษา ชีวประวัติ หรืออะไรก็ได้ สมาชิกแต่ละคนในทีมจะถูกเลือกให้ทีมอาจจะกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์ คนอื่นอาจจะจะเป็นนักเศรษฐศาสตร์ นักภูมิศาสตร์ นักวัฒนธรรม หลังการอ่านเนื้อหาวิชาเหล่านี้แล้วผู้เชี่ยวชาญจากทีมต่าง ๆ ก็จะมาพบกันเพื่ออภิปรายในหัวข้อเรื่องที่มีลักษณะคล้าย ๆ กันต่อไปผู้เชี่ยวชาญก็กลับไปอธิบายเรื่องเหล่านี้

ให้สมาชิกในทีมของคนฟังจนเข้าใจ ในที่สุดก็จะมีการทดสอบหรือการวัดผลแบบอื่น ๆ ในหัวข้อเหล่านั้นทั้งหมด คะแนนที่ได้และการยอมรับทีมจึงขึ้นอยู่กับ การปรับปรุงทีมแบบเดียวกับวิธี STAD

1.12.7 การเรียนแบบร่วมมือแบบเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together) วิธีนี้ใช้สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สมาชิกกลุ่มมี 4-5 คน ระดับความรู้ต่างกัน ครูสอนทั้งชั้น แล้วให้เด็กทำงานตามที่ครูมอบหมายเป็นกลุ่ม ครูสอนทักษะการทำงานกลุ่มและประเมินผลการทำงานกลุ่มของนักเรียน

1.12.8 การเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มสืบสอบ (Group Investigation) การเรียนวิธีนี้ สมาชิกกลุ่มมี 2-6 คนแต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อเรื่องที่สนใจจะศึกษาค้นคว้าสมาชิกในกลุ่มแบ่งงานกันทำ กลุ่มเสนอผลงานหรือรายงานหน้าชั้น การให้รางวัลหรือคะแนนเป็นกลุ่ม

รูปแบบการเรียนที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นการเรียนแบบร่วมมือที่ได้รับการพัฒนามาเป็นหลายรูปแบบ โดยมีเทคนิคย่อย ๆ ที่แตกต่างกันออกไป แต่ยังคงมีลักษณะที่สำคัญร่วมกัน คือ การจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยประมาณ 2-6 คน มีการทำงานร่วมกัน มีการช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจบทเรียน จากนั้นมีการตรวจสอบรายบุคคล ซึ่งรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือแต่ละรูปแบบครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ปรับให้เหมาะสมกับวิชา ระดับชั้นนักเรียน ตลอดจนเนื้อหาซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนเป็นอย่างมาก

วิธีการเรียนแบบร่วมมือที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือวิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม (TGT) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.13 การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม (Teams- Games- Tournament : TGT)

เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม (TGT) มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ คือ

1. การนำเสนอบทเรียน (Class Presentation) ครูเป็นผู้นำเสนอบทเรียน โดยการอภิปรายหรือเสนอ โดยใช้เสียงและภาพ
2. สมาชิกกลุ่ม (Teams) สมาชิกกลุ่มมี 4 คนเพื่อสะดวกในการจับคู่ทำงานและง่ายต่อการดูแลของครู และสอดคล้องกับคำกล่าวของสลาวิน (Slavin, 1990) ถ้ามีเวลาน้อย กลุ่มเรียนก็ควรเล็กตามไปด้วย ถ้ามีเวลาสั้น ๆ สำหรับบทเรียน กลุ่มเล็ก ๆ จะมีผลงานที่ดีกว่า เพราะจะใช้เวลาน้อยสำหรับการรวมตัวกัน ทำงานเร็วกว่าและโอกาสเสนอความคิดเห็นของตนเองสมาชิกแต่ละคนมีมากกว่าสมาชิกทั้ง 4 คน ประกอบด้วยนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน เช่น ระดับความสามารถ และเพศ สมาชิกในกลุ่มมีหน้าที่หมุนเวียนกันรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ชี้แนะ ผู้บันทึก ผู้ควบคุม

ผู้จัดอุปกรณ์ และผู้กระตุ้น นอกจากนั้นหน้าที่ที่สำคัญของสมาชิกทุกคน คือช่วยเหลือให้สมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มให้พร้อมที่สุด เพื่อที่จะออกไปแข่งขันเกมตอบปัญหา กับกลุ่มอื่น ๆ โดยการตั้งคำถามตอบเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่เรียนมาภายในกลุ่มของตนเอง เพราะคะแนนที่สมาชิกแต่ละคน ได้มาจะถือว่าเป็นคะแนนของกลุ่ม เพราะฉะนั้นสมาชิกจะต้องช่วยเหลือกันเพื่อผลงานของกลุ่ม

3. เกม (Games) เป็นการถาม-ตอบปัญหาเพื่อการทดสอบความรู้ที่นักเรียนได้รับการเรียนการสอนและการซักซ้อมของทีม เกมเล่นใน โต๊ะการแข่งขันของนักเรียน 3 คน แต่ละคนเป็นตัวแทนของแต่ละทีม เกมทั้งหมดคือ คำถามในแผ่นกระดาษที่มีหมายเลขกำกับ นักเรียนเลือกแผ่นหมายเลขเหล่านี้และพยายามตอบคำถาม ไปตามหมายเลข กฎข้อห้าทำขย อนุญาตให้ผู้เล่น ได้แย้งคำตอบผู้อื่นได้

4. การแข่งขัน (Tournaments) เป็นการแข่งขันเล่นเกมในข้อ 3 โดยหลังจากนักเรียนทำกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว นักเรียนจะต้องแยกย้ายกันไปแข่งขันเล่นเกมตอบปัญหากับสมาชิกในกลุ่มอื่น ซึ่งครูจะเป็นผู้จัดทีมการแข่งขันให้นักเรียนใหม่ วิธีจัดทีมการแข่งขันนั้น มีดังนี้ ครั้งแรกนำรายชื่อ นักเรียนมาเรียงจากเก่งไปหาอ่อน ใช้การจัดกับแบบเดียวกับการจัดกลุ่มการเรียนให้นักเรียน นับจำนวนนักเรียนในชั้นให้ลงท้ายด้วย 3 ทุก โต๊ะการแข่งขันจะมีสมาชิก 3 คนซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ใกล้เคียงกัน จัดนักเรียน 3 คนแรกในรายการให้นั่ง โต๊ะที่ 1 3 คนต่อไปนั่ง โต๊ะที่ 2 ไปจนครบจำนวนนักเรียน ถ้านักเรียนมีเศษ 1 -2 เหลืออยู่ โต๊ะแรกและ โต๊ะสองจะมีสมาชิก 4 คน ตัวอย่างเช่น ชั้นเรียนมีนักเรียน 29 คน จะมี โต๊ะการแข่งขัน 7 โต๊ะ จะมีสมาชิก 3 คน อีก 2 โต๊ะจะมีสมาชิก 4 คน

5. คะแนน (Score) หลังจากแข่งขันเสร็จแล้วผู้เข้าแข่งขันนั่งประจำกลุ่มเดิมของตน (กลุ่ม 4 คน) และนำคะแนนที่ตนไปแข่งขันมารวมกันและเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม

6. การยอมรับความสามารถของกลุ่ม (Teams Recognition) เป็นการเน้นให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มรับรู้ว่าตนเองในกลุ่มมีความสามารถเท่าเทียมกัน โดยคะแนนที่แต่ละคนทำได้ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม คะแนนนี้จะได้รับบันทึกลงป้ายนิเทศแสดงความสามารถกลุ่มใด ได้คะแนนถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้จะได้ ประกาศ แบ่งได้ 3 ระดับ

6.1 ระดับดี (Good Team)

6.2 ระดับดีมาก (Great Teams)

6.3 ระดับดีที่สุด (Super Teams)

ขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม (TGT) ตามแนวคิดของสลาวิน (Slavin, 1990) มีดังนี้

1. ครูกำหนดบทเรียน และจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอน
2. จัดกลุ่มนักเรียนมีลักษณะการจัดดังนี้

2.1 นักเรียนเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ขนาดกลุ่ม 4 คน มีความแตกต่างกันในเรื่องความสามารถ และเพศ

2.2 สมาชิกกลุ่มมีหน้าที่หมุนเวียนกันรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ชี้แนะ ผู้บันทึก ผู้จัดอุปกรณ์ ผู้กระตุ้น และผู้คอยควบคุมเวลา

2.3 การทำงานของสมาชิกกลุ่มประกอบด้วย เป้าหมายกลุ่ม ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล การมีปฏิสัมพันธ์และมีทักษะในการทำงานกลุ่ม

3. ครูสอนบทเรียน ซึ่งการเรียนการสอนมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การนำเข้าสู่บทเรียน

เป็นขั้นที่ครูให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการกระตุ้นความสนใจนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียนที่จะเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การทำกิจกรรมร่วมกัน

เป็นขั้นที่นักเรียนทำบทบาทที่ตนเองได้รับมอบหมายจากกลุ่มและช่วยกันระดมสมองรวบรวมข้อมูล เรียบเรียงข้อมูลนำเสนอข้อมูล ตามกิจกรรมใบงานที่ได้รับมอบหมายจากครู

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการแข่งขัน

หลังจากที่นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกันในขั้นที่ 2 เรียบร้อยแล้ว นักเรียนจะต้องแยกย้ายกันไปแข่งขันตอบคำถามตามเนื้อหาบทเรียนที่เรียนมากับกลุ่มอื่น ซึ่งครูจะเป็นผู้จัดทีมการแข่งขันให้เป็นทีมใหม่ ๆ ทีมละ 3 คน ในการแข่งขันทั้ง 3 คนจะเวียนกันเป็นผู้อ่านคำถามและผู้ทำทายตอบคำถามเมื่อเสร็จสิ้นการแข่งขันบันทึกคะแนนของตนไว้

ขั้นตอนที่ 4 การรวมคะแนนของกลุ่ม

หลังจากแข่งขันเสร็จแล้ว ผู้เข้าแข่งขันนั่งประจำกลุ่มเดิมของตน (กลุ่ม 4 คน) และนำคะแนนที่ตนไปแข่งขันมารวมกันและเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่มครูผู้สอนสรุปเนื้อเรื่องจากบทเรียน และคะแนนของกลุ่ม

4. การประเมินผลการเรียน

4.1 ใช้การแข่งขันหรือผลงานของกลุ่ม

4.2 บันทึกผลการเรียน คะแนนจากการแข่งขัน หรือคะแนนของผลงานกลุ่มถือเป็นคะแนนของเด็กแต่ละคนในกลุ่มด้วย คะแนนนี้จะได้รับการบันทึกบนใบประกาศ

1.14 ข้อดีของการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม

(TGT)

วิธีการเรียนประเภทการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม (TGT) เป็นเทคนิคที่ดีของการเรียนแบบร่วมมือในการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอนด้วยการช่วยเหลือ พึ่งพาซึ่งกันและกัน จึงก่อให้เกิดผลดีหลายประการ ดังนี้

1. กระตุ้นให้นักเรียนสนใจบทเรียนและตั้งใจเรียนอย่างต่อเนื่อง กระตุ้นหรือรื้อฟื้นในการค้นคว้าหาความรู้และบทพจนานุกรมให้เข้าใจ มีการเตรียมที่จะเข้าร่วมเกมการแข่งขันตอบปัญหาทางวิชาการเพื่อสะสมคะแนนความสามารถของกลุ่ม และบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ
2. เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เนื่องจากนักเรียนจะบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้และรางวัลจากการเล่นเกมการแข่งขันทางวิชาการก็ต่อเมื่อสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มไปถึงเป้าหมายเช่นเดียวกัน ดังนั้นนักเรียนจึงต้องช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันมีการให้กำลังใจ กระตุ้นและส่งเสริมเพื่อนทุก ๆ คน ให้มีความมีความรู้ความเข้าใจบทเรียนเพื่อที่จะทำคะแนนสะสมได้ดีในการเล่นเกมนการแข่งขันตอบปัญหาทางวิชาการ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จและเป้าหมายร่วมกัน
3. สร้างเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากนักเรียนมีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับและไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการเล่นเกมการแข่งขันตอบปัญหาทางวิชาการเพื่อสะสมคะแนนความสามารถของกลุ่มที่ไม่เน้นการแข่งขันเพียงแต่นักเรียนในกลุ่มจะร่วมแรงร่วมใจกันทำคะแนนสะสมให้ได้ถึงเกณฑ์ตามที่กำหนดเท่านั้น จึงทำให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียนและมีความสนุกสนานกับเกมทางวิชาการ
4. กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และตระหนักถึงคุณค่าของตน เนื่องจากเทคนิคนี้มีเกมการแข่งขันตอบปัญหาทางวิชาการ นักเรียนได้ร่วมเล่นเกมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน โดยมีการจัดกลุ่มแข่งขัน ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากกลุ่มการแข่งขันต่าง ๆ ที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน และแข่งขันภายในกลุ่มที่จัดขึ้นใหม่ จึงทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจ และตระหนักถึงคุณค่าของตนเองที่เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของกลุ่ม
5. ส่งเสริมการเรียนรู้และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เนื่องจากนักเรียนได้ร่วมกันเรียนและร่วมกันเล่นเกมการแข่งขันตอบปัญหาทางวิชาการ จะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนและการที่นักเรียนแก่งช่วยอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มฟัง จะช่วยให้ตนเองเข้าใจเรื่องที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น ส่วนนักเรียนที่เรียนไม่เก่งหรือเรียนช้าจะรู้สึกอบอุ่นไม่โดดเดี่ยว รู้สึกเป็นกันเอง และกล้า

ซักถามปัญหาที่ไม่เข้าใจกับเพื่อน จนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

6. พัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป้าหมายที่สำคัญของวิธีเรียนประเภทการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม คือ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทักษะการร่วมมือกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สิ่งนี้เป็นทักษะที่สำคัญของสังคมที่คนเราต้องทำงานร่วมกันภายใต้ระบบที่ทุกคนต่างต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน และฝึกให้นักเรียนรู้จักปรับตัวเพื่อให้สามารถทำงานในสังคมภายนอกได้อย่างมีความสุข

7. ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสามารถในการแก้ปัญหา และความรับผิดชอบ เนื่องจากกิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม ตอบปัญหาทางวิชาการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนร่วมกลุ่ม เพื่อจะสามารถทำคะแนนสะสมได้สูงถึงเกณฑ์ตามเป้าหมาย และขณะที่เล่นเกมนักเรียนจะต้องคิดคำนวณ คิดแก้ปัญหา เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่จะตอบปัญหานั้น เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสามารถในการแก้ปัญหา และในการทำงานกลุ่มนั้นมีการอภิปราย และแก้ปัญหาพร้อมกับเพื่อน พร้อมกับลงมือปฏิบัติร่วมกันตามขั้นตอนที่กำหนดไว้จากมติของกลุ่มในการแก้ปัญหา

8. ลดปัญหาวินัยในชั้นเรียน เนื่องจากสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีหน้าที่และความรับผิดชอบในความสำเร็จของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นการทำงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน หรือการร่วมกันในกิจกรรมการแข่งขันตอบปัญหาทางวิชาการ จึงทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เกิดขึ้นในกลุ่ม การขาดเรียนและพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงจะไม่ปรากฏในชั้นเรียน (อัจฉราพร เนียมมีศรี, 2545 : 49)

2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือ

2.1 งานวิจัยในประเทศ

กาญจนา มีพลัง (2532 : 135) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้การสอนแบบการเรียนเป็นทีมกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความมีวินัยในตนเองหลังการทดลองสูงขึ้นก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สายฝน ศิริพันธ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือและขนาดกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิธีการเรียนแบ่งออกเป็น 3 วิธีคือ การเรียนแบบร่วมมือซึ่ง แบ่งออกเป็น 2 เทคนิค คือเทคนิคเล่น

เกมและเทคนิคตรวจสอบ และการเรียนแบบปกติ ขนาดกลุ่มแบ่งออกเป็น 2 ขนาด คือ ขนาดกลุ่ม 4 คนและขนาดกลุ่ม 6 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา โดยสุ่ม จากประชากร 1 โรงเรียนและสุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง 144 คน นักเรียนได้รับการสุ่มเข้ากลุ่มทดลอง 6 กลุ่ม กลุ่มละ 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการสอนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเล่นเกม และเทคนิคตรวจสอบเรื่องสัตว์ และแผนการสอนการเรียนรู้ปกติ ประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในการทดลองแต่ละกลุ่มได้รับการทดลอง 5 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เป็นเวลา 5 วัน ติดต่อกัน แล้วทำการทดสอบหลังการทดลอง ผลจากการทดลองพบว่า

1. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเล่นเกม และเทคนิคตรวจสอบ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเล่นเกม และเทคนิคตรวจสอบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่แตกต่างกัน

2. นักเรียนที่เรียน โดยใช้ขนาดกลุ่ม 4 คน และขนาดกลุ่ม 6 คน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่แตกต่างกัน

3. ไม่มีกิริยาร่วมระหว่างวิธีเรียนและขนาดกลุ่ม

วันเพ็ญ บุญชม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการการอ่านและการเขียนที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านและเจตคติต่อการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 64 คน แบบแผนการทดลองมีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแบบสุ่มมีการทดลองครั้งแรกและครั้งหลังกลุ่มละ 32 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนแบบการเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการการอ่านและการเขียน ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบการเรียนแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแผนการสอนสำหรับกลุ่มทดลอง 12 แผน และกลุ่มควบคุม 12 แผน แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองกลุ่มละ 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที โดยใช้เวลาทดลองทั้งสองกลุ่มสลับกันในช่วงตอนเช้า และช่วงบ่าย พบว่า

1. ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการการอ่านและการเขียน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2. ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการการอ่านและการเขียนกับการเรียนแบบปกติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. เจตคติต่อการอ่านของนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการการอ่านและการเขียน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. เจตคติต่อการอ่านของนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการการอ่านและการเขียนสูงกว่าการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โมहित จตุรัสวัฒนากุล (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคการสอนเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือเป็นรายบุคคลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีระดับความสามารถต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนทุกระดับความสามารถทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่เรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคการสอนเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือเป็นรายบุคคลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนทุกระดับความสามารถทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่เรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคการสอนเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือเป็นรายบุคคลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนในระดับเดียวกันที่เรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคการสอนเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือเป็นรายบุคคลมีความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. หลังการทดลองนักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคการสอนเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือเป็นรายบุคคลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ไม่แตกต่างกันระหว่างนักเรียนระดับความสามารถทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ปานกลางและต่ำ แต่มีความแตกต่างระหว่างนักเรียนระดับความสามารถทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูง กับปานกลาง และสูงกับต่ำ

จุรีย์ คำเมือง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือโดยวิธีการแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 22 (ได้ร่มเย็น) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 70 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการสอนแบบร่วมมือ โดยวิธีแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน แผนการสอนแบบปกติและแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือ โดยวิธีการแบ่งกลุ่มตามสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือ โดยวิธีการแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

นาทีฟ และอมาเลีย (Native and Amalya, 1986 : 44) ได้ทำการศึกษาผลวิจัยของการใช้ยุทธวิธีการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมในระดับเกรด 6 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อต้องการดูผลของการใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ 3 วิธีเปรียบเทียบกับ การเรียนแบบกลุ่มเดิม รูปแบบการเรียนทั้งสาม ได้แก่ การเรียนด้วยกัน การเรียนแบบสะสมความรู้ (Jigsaw 2) การเรียนแบบร่วมมือ ร่วมกลุ่ม (Co-Co-Co-Co) และการเรียนแบบรับผิดชอบต่อตนเอง การวิจัยครั้งนี้ได้สุ่มตัวอย่างนักเรียนเกรด 6 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา มาจำนวน 129 คน โดยใช้เวลา การทดลอง 9 สัปดาห์ ใช้ครู 4 คนหมุนเวียนเข้าสอน โดยใช้วิธีแตกต่างกัน ครูที่เข้าสอนจะได้รับการ ฝึกเป็นเวลา 24 ชั่วโมงก่อนทำการสอนผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนด้วยวิธีแบบร่วมมือ 2 ใน 3 วิธีแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มทดลอง

สลาบิน (Slavin, 1990 : 409-422) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือหลาย ๆ ครั้งพบว่า จากการทดลอง 70 การทดลอง เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วย การเรียนแบบร่วมมือทุกประเภท ทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาที่ใช้ระยะเวลาใน การทดลอง 1 สัปดาห์ขึ้นไป และทำการทดลองโดยการเปรียบเทียบกับการสอนปกตินั้น ผล ปรากฏว่า มีการทดลองถึง 41 การทดลองที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ

ออร์แลนโด (Orlando, 1992 : 2382-A) ได้ศึกษาการเรียนแบบร่วมมือ ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน เจตคติของนิสิตใหม่วิชาภาษาอังกฤษ ในวิทยาลัยชุมชนโดยเลือกศึกษา วิธีการเรียนแบบ การแบ่งกลุ่มตามสังกัดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน (STAD) กับนิสิตจำนวน 132 คนแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเรียนกับผู้สอน 4 คน ด้วยวิธีการฝึกแบบร่วมมือ กลุ่มที่ 2 เรียนกับครูผู้สอน 4 คนด้วยวิธี ปกติ ผลการวิจัยพบว่านิสิตที่เรียนด้วยวิธีเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีเจตคติ ต่างต่างกับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การเรียน แบบร่วมมือเป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันซึ่งจะทำให้ผู้เรียน ได้มีโอกาสพัฒนาการ เรียน ตลอดจนพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของตนเองให้มากยิ่งขึ้น

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับพฤติกรรม

3.1 ความหมายของการปรับพฤติกรรม

การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) เป็นการใช้เทคนิคหรือวิธีการปรับพฤติกรรมวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีผสมผสานกัน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตลอดทั้งสร้างสรรค์เสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2530 : 14)

การปรับพฤติกรรม กระทำได้โดยการเปลี่ยนเงื่อนไขผลกระทบซึ่งสามารถควบคุมพฤติกรรมได้ (Craighead and others, 1976 : 111) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning) ของสกินเนอร์ (Skinner, 1953) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นตัวทำให้พฤติกรรมกับผลกระทบเกิดขึ้นหลังจากอินทรีย์ได้แสดงพฤติกรรมนั้นแล้ว (เบญจมาศ แคล้วกระโทก, 2538 : 14 อ้างอิงจาก Kazdin, 1980 : 1) ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขผลกระทบเน้นที่ผลกระทบของพฤติกรรมนั้นแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา (สมโภชน์ เอี่ยมภานิต, 2540 : 123)

พฤติกรรม (Behavior) หมายถึงการกระทำที่บุคคลแสดงออก ตอบสนอง หรือได้ตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์หนึ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้ ได้ยิน นับได้ อีกทั้งวัดได้ตรงกันด้วยเครื่องมือที่เป็นวัตถุวิสัย (ปรนัย) ไม่ว่าจะการแสดงออกหรือตอบสนองนั้นจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกร่างกายก็ตาม เช่นการร้องไห้ การคิด การอ่านหนังสือ การเดินของหัวใจ การกระตุกของกล้ามเนื้อ (สมโภชน์ เอี่ยมภานิต, 2540 : 123)

จากความหมายของการปรับพฤติกรรมที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า การปรับพฤติกรรมคือการทำให้บุคคลปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์และเสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นด้วยการใช้เทคนิคหรือวิธีการปรับพฤติกรรมด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง สำหรับการปรับพฤติกรรมนั้นมีหลายวิธี การปรับพฤติกรรมในสภาพการเรียนการสอนและการปรับพฤติกรรมเป็นกลุ่มมักจะให้การเรียนรู้เงื่อนไขผลกระทบเป็นส่วนใหญ่ (Kazdin, 1980 : 17)

เครกเฮดและคนอื่นๆ (Craighead and others, 1976 : 112 - 113) กล่าวว่าเงื่อนไขผลกระทบมี 2 ประเภท คือ

1. เงื่อนไขผลกระทบการเสริมแรง (Contingency of Reinforcement) เป็นเงื่อนไขผลกระทบที่ลดความถี่ของพฤติกรรม เรียกว่า การเสริมแรง

2. เงื่อนไขผลกระทบการลงโทษ (Contingency of Punishment) เป็นเงื่อนไขเสริมแรงที่ลดความถี่ของพฤติกรรม เรียกว่า การลงโทษ

ดังนั้น ผลกรรมในอดีตจนถึงปัจจุบันจึงเป็นตัวควบคุมในอนาคต โดยผลกรรมเสริมแรงเพิ่มความถี่ของการเกิดพฤติกรรม ผลกรรมลงโทษลดความถี่ของพฤติกรรม การเสริมแรง (Reinforcement) คือการทำให้พฤติกรรมของอินทรีย์เพิ่มขึ้นอันเป็นผลเนื่องมาจากการได้รับผลกรรมที่พึงพอใจหลังจากแสดงพฤติกรรมนั้นหรืออันเป็นผลมาจากการหลีกเลี่ยงสิ่งเร้าที่อินทรีย์ไม่พึงพอใจ ผลกรรมที่อินทรีย์พอใจ เรียกว่า ตัวเสริมแรงทางบวก ส่วนสิ่งเร้าที่อินทรีย์ไม่พึงพอใจ เรียกว่า ตัวเสริมแรงทางลบ

ขั้นตอนการให้ตัวเสริมแรงทางบวกอย่างมีประสิทธิภาพ (สมโภชน์ เข้มสุภาณิต, 2524 : 123)

1. กำหนดพฤติกรรมเป้าหมายที่พัฒนา
2. เลือกตัวเสริมแรง
 - 2.1 สังเกตหรือสอบถามผู้รับการเสริมแรง จากนั้นจึงเลือกโดยพิจารณา
 - 2.1.1 ตัวเสริมแรงนั้นต้องมีอยู่แล้ว
 - 2.1.2 สามารถใช้ได้ทันที
 - 2.1.3 ไม่เสียเวลาในการใช้
 - 2.2 พยายามให้มีตัวเสริมแรงหลาย ๆ อย่าง
3. นำไปใช้
 - 3.1 บอกให้รู้วัตถุประสงค์ของโปรแกรม
 - 3.2 ใช้แรงเสริมทันทีที่พฤติกรรมที่พึงประสงค์เกิดขึ้น
 - 3.3 ใช้คำพูดที่เจาะถึงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาทุกครั้งก่อนให้เสริม
 - 3.4 พยายามให้คำชมเชยหรือการยกย่องบ่อยครั้งขึ้น
4. การถอดถอนโปรแกรม โดยการศึกษาวิธีที่ควรใช้ในการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่ได้รับการพัฒนาหรือปรับแล้ว

หลักในการเสริมแรงทางบวกอย่างมีประสิทธิภาพ (Kazdin, 1980 : 93-95) กล่าวว่า

1. ต้องเสริมแรงทันทีที่พฤติกรรมที่พึงปรารถนาเกิดขึ้น โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่เป็นทักษะใหม่
2. ต้องเป็นตัวเสริมแรงที่มีคุณภาพหรือชนิดที่บุคคลต้องการ
3. ตัวเสริมแรงที่ให้ต้องมีขนาดและจำนวนมากพอแก่ความต้องการ
4. ใช้ตารางการเสริมแรงในกรณีที่ต้องการให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ครูหรือนักปรับพฤติกรรมควรให้การเสริมแรงทุกครั้งที่พฤติกรรมที่พึงปรารถนาเกิดขึ้นเมื่อพฤติกรรมนั้นเกิด

ขึ้นบ่อยครั้งและสม่ำเสมอ จึงเปลี่ยนมาใช้การให้แรงเสริมเป็นครั้งคราวเพื่อให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่ต่อไป

5. ควรจัดให้มีตัวเสริมแรงต่าง ๆ ไว้เพื่อแลกเปลี่ยนได้อย่างกว้างขวาง ใช้เป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพสำหรับทุกคนและทุกเวลา
6. ต้องแน่ใจว่าบุคคลทราบว่าพฤติกรรมใดที่น่าจะได้รับการเสริมแรง
7. อย่าเสริมแรงบ่อยจนเกินความจำเป็นหรือใช้ตัวเสริมแรงที่มีค่ามากเกินไปจนเกินไป
8. ต้องค่อย ๆ ลดความถี่ในการเสริมแรงลงทีละน้อย
9. ต้องให้การเสริมแรงทางสังคมควบคู่กับการเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ และค่อย ๆ เปลี่ยนจากการเสริมแรงที่เป็นสิ่งของไปสู่การเสริมแรงทางสังคมอย่างเดียว
10. ต้องให้การเสริมแรงหลังจากพฤติกรรมที่พึงปรารถนาเกิดขึ้นแล้ว

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้สัญญาเงื่อนไข

4.1 ความหมายของการใช้สัญญาเงื่อนไข (Contingency Contracting)

การใช้สัญญาเงื่อนไข เป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ในการปรับพฤติกรรม โดยนำเอาเทคนิคของการปรับพฤติกรรมแบบต่างๆ คือการเสริมแรง การลงโทษ และการให้รางวัล โบนัสพิเศษมาผสมผสานกัน โดยเป็นการตกลงกันระหว่างผู้ปรับพฤติกรรม เช่นผู้ปกครอง ครู หรือผู้ดูแล กับผู้ถูกปรับพฤติกรรม เช่น เด็กนักเรียน หรือผู้ป่วย โดยทำข้อตกลงนั้นต้องร่างเป็นสัญญาขึ้นมา พร้อมทั้งมีการเซ็นชื่อของผู้ปรับพฤติกรรมและผู้ถูกปรับพฤติกรรมด้วย สัญญานี้จะบอกถึงพฤติกรรมที่ต้องการกระทำ และผลกรรมที่ได้รับ (สม โภชน์ เอี่ยมสุภานิต, 2540 : 206) นอกจากนี้ พรหมณี ช.เจนจิต (2545 : 184) กล่าวไว้ว่า การใช้สัญญาเงื่อนไข เป็นเทคนิคที่นำมาใช้เพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เพิ่มขึ้น โดยเป็นการเสริมแรงภายหลังที่ได้ทำตามสัญญาที่ตกลงกัน ซึ่งสัญญานี้อาจจะเป็นคำพูด หรือเขียนไว้อย่างชัดเจน ระหว่างครูกับนักเรียน แม่กับลูก หรือผู้ให้บริการปรึกษากับผู้มารับบริการ โดยที่ฝ่ายผู้เรียน ได้ตกลงที่จะแสดงพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น เด็กสัญญาว่าจะนั่งทำงานเป็นเวลา 30 นาที โดยไม่ลุกเดินไปก่อกวนเพื่อนคนอื่น ๆ ถ้าผู้เรียนทำได้ตามสัญญา ครูก็อาจจะเสริมแรงด้วยการให้เวลาอิสระ 10 นาที หรือให้ของเล่น หรือเบียร์รถ การทำสัญญาอาจจะทำทั้งห้อง หรือทำเฉพาะบางคน

การใช้สัญญาเงื่อนไขมีทั้งลักษณะที่เป็นคำพูด (Verbal) และเป็นลายลักษณ์อักษร (Written Statement) แต่ไม่ว่าจะอยู่ในลักษณะใด สัญญานี้ก็จะอยู่ในรูป “ถ้า.....แล้ว.....” ทั้งสิ้น (Alberto and Troumen, 1990 อ้างจาก ประสาท อิศรปริดา, 2538 : 348) ดังตัวอย่างสัญญา

ตาราง 2 ตัวอย่างสัญญาเงื่อนไข

ตัวอย่างสัญญาเงื่อนไข	
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.	
สัญญาฉบับนี้เป็นข้อตกลงระหว่าง.....(เด็ก).....และ.....(ครู).....	
วันเริ่มต้นของสัญญา.....และวันสิ้นสุดสัญญา.....	
สัญญานี้จะได้รับการทบทวนในวันที่.....ข้อความในสัญญามีดังนี้	
นักเรียนจะ..... (พฤติกรรม).....	
ครูจะ.....(ตัวเสริมแรง).....	
ถ้าหากนักเรียนทำตามที่กำหนดตามข้อตกลงนี้แล้ว นักเรียนจะได้รับรางวัลจากครู โดยไม่มี	
ข้อแม้	
ลงชื่อ.....	
(เด็ก)	
ลงชื่อ.....	
(ครู)	

(อ้างอิง Alberto and Troumen, 1990 อ้างจาก ประสาท อิศรปรีดา, 2538 : 349)

ในการทำสัญญากับเด็กนักเรียน สารสำคัญของสัญญาจะประกอบด้วยพฤติกรรมของนักเรียน และตัวเสริมแรง หรือผลกรรมที่นักเรียนจะได้รับ ในสัญญาต้องระบุคู่สัญญา วันเริ่มสัญญา ใว้อย่างชัดเจน และยินยอมร่วมกันเงื่อนไขในสัญญานั้นทั้ง 2 ฝ่าย

แกซดิน (Kazdin, 1980 : 149-150) กล่าวว่า สัญญาเงื่อนไขที่ดีต้องประกอบด้วยหลัก 5 ประการคือ

1. ในสัญญาจะต้องระบุรายละเอียดของเงื่อนไขที่แต่ละฝ่ายต้องกระทำ และได้รับเมื่อทำตามสัญญาที่ระบุไว้ เช่น ผู้ปกครองต้องการให้ลูกทำการบ้าน และอ่านหนังสือเป็นเวลา 2 ชั่วโมงต่อวัน ขณะเดียวกันลูกต้องการได้เงินไว้ใช้เป็นพิเศษหรือต้องการเวลาสัก ๆ ในการดู

โทรทัศน์

2. จะต้องระบุพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาซึ่งได้สังเกตไว้แล้วและต้องการเปลี่ยนแปลงชัดเจน นอกจากนี้ยังต้องสำรวจ และระบุตัวเสริมแรงที่จะให้เมื่อเด็กสามารถทำตามสัญญาได้

3. จะต้องระบุตัวเสริมแรงและอัตราที่ให้ ต้องระบุคะแนนที่ได้ และให้การเสริมแรงตามที่ระบุไว้ การบอกคะแนนแก่เด็กตามที่ระบุไว้ เป็นวิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Informative Feedback) ซึ่งเป็นการเสริมแรงที่ทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นที่จะทำตามสัญญาที่ระบุไว้

4. จะต้องระบุโทษที่จะได้รับเมื่อเด็กไม่สามารถทำตามสัญญาที่กำหนดไว้ โดยจะต้องทำอย่างเป็นระบบ วางแผนรัดกุม และเป็นที่ยินยอมของทั้งสองฝ่าย เพื่อเด็กจะได้ตระหนักว่าเขาจะได้รับผลกระทบที่ไม่พึงปรารถนาเมื่อไม่ทำตามสัญญา

5. จะต้องระบุรางวัลพิเศษ (Bonus) ที่จะให้เมื่อเด็กสามารถกระทำตามสัญญาได้อย่างสม่ำเสมอเป็นระยะเวลาานพอสมควร ซึ่งจะมีประโยชน์ในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่ใช้ระยะเวลาาน ถ้าเด็กได้รับการเสริมแรงติดต่อกันนาน อาจเกิดความเคยชินต่อสัญญา การให้รางวัลพิเศษจะช่วยแก้ปัญหานี้ได้

ทวีฟอร์ด (Twiford, 1984 : 72-73 อ้างถึงใน ประเทือง ภูมิภัทราคม, 2540 : 155) ได้กล่าวว่าสัญญาเงื่อนไขจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ในสัญญาจะต้องระบุให้ชัดเจนว่า แต่ละฝ่ายจะต้องทำอะไร
2. พฤติกรรมเป้าหมายที่กำหนดไว้ในสัญญา จะต้องเป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ และบุคคลคู่สัญญาสามารถสังเกตด้วยตนเองได้ด้วย
3. ในสัญญาจะต้องระบุโทษที่จะได้รับ เมื่อไม่ปฏิบัติตามสัญญา
4. ระบุโบนัสที่จะได้รับถ้าพฤติกรรมที่ต้องการให้กระทำนั้นเกิดขึ้นสม่ำเสมอเป็นระยะเวลาานพอสมควร
5. ระบุการให้การเสริมแรงให้ชัดเจน และอาจระบุถึงการหทวนเงื่อนไขข้อตกลงใหม่ ถ้าเห็นว่าสมควรแก้ไข

นอกจากนี้ ในการดำเนินการปรับพฤติกรรมโดยใช้เทคนิคใช้สัญญาเงื่อนไขนั้น จะต้องกระทำหลังจากที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมในระยะเสัฐานเรียบร้อยแล้ว เช่นเดียวกับเทคนิคการปรับพฤติกรรมอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถประเมินได้ว่าหลังจากการดำเนินการใช้เทคนิคการใช้สัญญาเงื่อนไขแล้ว พฤติกรรมเป้าหมายเปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่

ประเทือง ภูมิภัทราคม (2540 : 156) กล่าวถึงข้อควรพิจารณาในการใช้เทคนิคการทำสัญญาเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

1. ในการใช้เทคนิคการทำสัญญาเงื่อนไข ผู้รับการปรับพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการกำหนดเงื่อนไขในโปรแกรมการปรับพฤติกรรม การมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลงจะมีผลทำให้ผู้รับการปรับพฤติกรรมปฏิบัติตามมากกว่าที่บังคับให้ทำ
2. ในการตกลงทำสัญญาเงื่อนไข ผู้รับการปรับพฤติกรรมและนักปรับพฤติกรรมสามารถต่อรองกัน ได้จนกระทั่งทั้งสองฝ่ายพอใจร่วมกัน มีผลทำให้ผลกรรมที่กำหนดไว้ในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมเป็นผลกรรมที่บุคคลพึงพอใจ ซึ่งทำให้มั่นใจได้ว่าจะไม่เกิดผลข้างเคียงในทางลบตามมา
3. สัญญาเงื่อนไขที่ตกลงทำกัน สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ตามความจำเป็น ดังนั้น เทคนิคการทำสัญญาเงื่อนไขจึงเป็นเทคนิคการปรับพฤติกรรมที่สามารถยืดหยุ่นได้สูง
4. การทำสัญญาเงื่อนไขมีการระบุเงื่อนไขที่ชัดเจน ทำให้ผู้รับการปรับพฤติกรรมรู้ว่าตนควรจะทำพฤติกรรมอย่างไร และจะได้รับผลกรรมอย่างไร
5. การทำสัญญาเงื่อนไข เป็นเทคนิคการปรับพฤติกรรมที่ผู้รับการปรับพฤติกรรมและนักปรับพฤติกรรมร่วมมือกันแก้ปัญหาพฤติกรรมที่เกิดขึ้น จึงค่อนข้างมั่นใจได้ว่า โปรแกรมการปรับพฤติกรรมจะได้ผลดี
6. แม้ว่าเทคนิคการทำสัญญาเงื่อนไข จะมีข้อได้เปรียบอยู่หลายประการดังได้กล่าวมาแล้ว แต่เทคนิคการทำสัญญาเงื่อนไขก็มีข้อจำกัดอยู่บ้าง ที่สำคัญก็คือไม่เหมาะที่จะให้กับผู้รับการปรับพฤติกรรมที่ไม่สามารถอ่านหนังสือได้ หรือผู้ที่มีความพิการทางสมอง

4.2 หลักในการใช้เทคนิคการทำสัญญาเงื่อนไข

ในการใช้เทคนิคการทำสัญญาเงื่อนไขให้มีประสิทธิภาพนั้น สม โภชน์ เข็มสุภษัฒติ และคณะ (2540 : 68) ได้เสนอไว้ดังนี้

1. ควรทำการเลือกพฤติกรรมที่มีความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับตัวผู้ถูกปรับพฤติกรรมให้มากที่สุด
2. ควรเลือกพฤติกรรมเป้าหมายที่มีความเฉพาะเจาะจงเพียงพฤติกรรมเดียว
3. ควรสำรวจตัวเสริมแรงให้ตรงกับความต้องการของผู้ปรับพฤติกรรมมากที่สุด
4. การทำสัญญาควรทำเป็นลายลักษณ์อักษรและลงนามยินยอมกันทั้งสองฝ่าย
5. ในสัญญาควรระบุถึงการแสดงพฤติกรรมที่ดีว่ามีอะไรบ้าง
6. สัญญาจะต้องกำหนดรายละเอียดอย่างชัดเจน และกำหนดการเริ่มต้นและการสิ้นสุด
7. ควรมีการเสริมแรงแต่ละขั้นตอนบ่อย ๆ เมื่อมีการปฏิบัติตามสัญญา เช่น ให้การ

เสริมแรงทางสังคม

8. สัญญาสามารถปรับปรุงแก้ไขใหม่ได้ เมื่อสิ้นสุดเวลาที่กำหนด หรือเมื่อพฤติกรรมเป้าหมายได้กระทำสำเร็จไปแล้วในขั้นแรก และจะทำขั้นต่อไป

9. ควรมีการบันทึกพฤติกรรมรวบรวมไว้ และแสดงให้ผู้รับการปรับพฤติกรรมได้ทราบผลการกระทำของตน

4.3 ข้อดีของการใช้สัญญาเงื่อนไข

สมโภชน์ เข็มสุภานิต (2524 : 241-244) กล่าวว่า การใช้สัญญาเงื่อนไขมีข้อดี ดังนี้

1. ผู้ถูกปรับพฤติกรรมได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการของโปรแกรมทำให้ความรู้สึกถูกบังคับน้อยลง และยินยอมที่จะปฏิบัติตามสัญญาเงื่อนไขได้ง่าย ๆ ซึ่งจะช่วยให้โปรแกรมได้ผลยิ่งขึ้น

2. ผลที่ได้รับจากสัญญาจะไม่เป็นสิ่งที่ทำให้เด็กเกิดความไม่พึงพอใจมากนักเนื่องจากผู้ถูกปรับพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการกำหนดสัญญา ซึ่งเขาสามารถต่อรอง และเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสมได้

3. สัญญามีความยืดหยุ่นได้ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่พอใจก็สามารถที่จะตกลง และแก้ไขใหม่ไม่มีการบังคับตายตัว

4. สัญญาระบุเงื่อนไขไว้อย่างชัดเจน โดยระบุพฤติกรรมและผลกรรมไว้อย่างชัดเจน ซึ่งจะช่วยเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามสัญญาได้ง่ายขึ้น

5. การทำสัญญาเงื่อนไขมีประโยชน์ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ปรับพฤติกรรมกับผู้ถูกปรับพฤติกรรม

6. เป็นการฝึกเด็กให้รู้จักนำตนเองและให้มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองเนื่องจากผลที่เกิดจากการแสดงพฤติกรรมจะทำให้เด็กประเมินตนเองได้อย่างชัดเจน

7. การทำสัญญาเงื่อนไขสามารถกระทำได้กับนักเรียนทั้งเป็นกลุ่ม และเป็นรายบุคคล

ศรีนวล ดันวัชรปาลี (2545 : 64) กล่าวถึงข้อดีในการใช้สัญญาเงื่อนไขเพื่อปรับพฤติกรรมไม่พึงปรารถนาไว้หลายประการ กล่าวคือ

1. การทำสัญญา ช่วยให้ครูและนักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในการวางระบบของพฤติกรรมทั้งทางการเรียน การสอน และการอยู่ร่วมกัน ครูไม่ใช่อำนาจแต่ฝ่ายเดียว แต่เป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัญญา มากกว่าปฏิบัติตามคำสั่งของครูแต่ผู้เดียว

2. เป็นการฝึกนักเรียนให้รู้จักตนเอง (Self-direction) และให้มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง เนื่องจากผลที่เกิดจากการแสดงพฤติกรรมจะทำให้ให้นักเรียนประเมินตนเองได้ชัดเจนขึ้น

3. สัญญานี้สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เหมาะสมกับเวลา และสภาพการณ์ได้นอกจากนี้ยังสามารถทำขึ้นใหม่ได้ด้วย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สัญญาเงื่อนไข

5.1 งานวิจัยในประเทศ

อำไพ เพ็ญฟู (2527 : 44 - 46) ทดลองใช้สัญญาเงื่อนไขในการปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาใน ชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 คน ผลการทดลองพบว่า การใช้สัญญาเงื่อนไขสามารถทำให้นักเรียนลดพฤติกรรมไม่พึงปรารถนาในชั้นเรียนได้

ดวงแข ณ สงขลา (2535 : 61 - 65) ได้ทำการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้การเสริมแรงทางสังคม และการใช้สัญญาเงื่อนไขที่มีต่อระเบียบวินัยในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสงขลา จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2534 ที่มีระเบียบวินัยในชั้นเรียนต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตต่ำ มีชาวปัญญาปานกลาง และฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับแรงเสริมทางสังคม และกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการใช้สัญญาเงื่อนไข ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับแรงเสริมทางสังคม และนักเรียนที่ได้รับการใช้สัญญาเงื่อนไขมีระเบียบวินัยในชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุพัตรา ฤกษ์บาย (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ และการใช้สัญญาเงื่อนไขที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ สำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือและการใช้สัญญาเงื่อนไขเป็นกลุ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือและการใช้สัญญาเงื่อนไขเป็นรายบุคคล มีความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่ใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือและการใช้สัญญาเงื่อนไขเป็นกลุ่ม มี

ความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ไม่แตกต่างกันกับนักเรียนที่ใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือและการใช้สัญญาเงื่อนไขเป็นรายบุคคล

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

บริสตอล และสโลน (Bristol and Slone, 1974 : 271 - 285) ได้ทำการทดลองใช้การทำสัญญาเงื่อนไขในการเพิ่มอัตราเวลาที่ใช้ในการเรียน และผลการเรียนของนักศึกษาาระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนวิชาจิตวิทยา และอาสาสมัครเข้าร่วมการทดลอง จำนวน 36 คน โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่ม ในระยะแรกผู้ทดลองบอกผู้ร่วมการทดลองให้บันทึกเวลาที่ใช้ในการเรียน และนำแบบบันทึกมาส่งผู้ทดลองทุกวันพฤหัสบดีก่อนเข้าเรียน ทุกคนได้เงินค่าตอบแทนสำหรับการบันทึก เป็นจำนวนเงิน 5 ดอลลาร์ สำหรับเวลาทั้งหมด 10 วัน โดยไม่คำนึงถึงผลการการบันทึกว่าเป็นอย่างไร หลังจากนั้น ผู้ร่วมการทดลองถูกแบ่งเข้ากลุ่มทดลอง 3 กลุ่มเป็นกลุ่มทดลอง กลุ่มที่ 1 ดำเนินการทดสอบครั้งแรก กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มทดลอง กลุ่มที่ 1 ดำเนินกิจกรรมเป็นปกติไม่มีการบันทึกด้วยตนเองตลอดการทดลอง แต่ไม่มีการให้เสริมแรง หรือลงโทษแก่ผลการเรียนหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เมื่อสิ้นสุดการทดลองได้รับเงินตอบแทนในการบันทึกข้อมูลเป็นเงิน 12 ดอลลาร์ กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มทดลองการทำสัญญาเงื่อนไข โดยนักศึกษาจะต้องลงชื่อรับทราบสิ่งที่ต้องทำสัญญา 5 ข้อ คือ 1) ต้องทำงานเกี่ยวกับการเรียนที่ครูมอบหมายภายในเวลาที่กำหนดโดยเขียนรายละเอียดของงานที่จะให้ทำลงในการ์ดของแต่ละคน 2) ต้องบันทึกรายละเอียดของเวลาที่ใช้ลงในแบบบันทึกด้วยความซื่อสัตย์ 3) ต้องมีบันทึกรายละเอียดทุกวัน 4) ผู้ร่วมการทดลองได้รับเงินตอบแทนตามอัตราที่ตั้งไว้ตามผลการทดสอบของแต่ละคน โดยตลอดระยะเวลาที่ 1 ทำการทดสอบ 3 ครั้ง ผลการทดลองพบว่า ผู้ร่วมการทดลองกลุ่มที่ 3 ซึ่งใช้สัญญาเงื่อนไขมีคะแนนทดสอบผลการเรียนสูงกว่ากลุ่มแรก แสดงให้เห็นว่าการใช้สัญญาเงื่อนไขสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนได้

อัฟเปอร์ และคณะ (Upper, 1977 อ้างจาก สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2540 : 207) ได้ใช้สัญญาเงื่อนไขในการแก้ไขพฤติกรรมของเด็กในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าที่ไม่ชอบทำงานตามคำสั่งและไม่รับผิดชอบในงานที่ทำ ผลปรากฏว่า พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กกำพร้านั้นลดลง

เคลลี และสตอคส์ (Kelly and Stocks, 1982 : 447 - 454) ทดลองใช้สัญญาเงื่อนไขในการปรับปรุงการเรียนของนักเรียนจำนวน 13 คน ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 18 ปี เด็กในกลุ่มตัวอย่างนี้ต้องออกจากโรงเรียนระหว่างการเรียนชั้นมัธยมศึกษาเนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ไม่สนใจเรียน มีปัญหาครอบครัว ตั้งครุฑ และปฏิบัติผิดกฎระเบียบของโรงเรียน โดยเด็กแต่ละคนที่อาสาสมัครเข้ารับการทดลองต้องเข้าเรียนวิชาพื้นฐานสัปดาห์ละ 2.5 ชั่วโมง และฝึกอาชีพสัปดาห์ละ 2.5 ชั่วโมง เพื่อนำ

ความรู้จากการเรียน ไปสอบเทียบเพื่อรับประกาศนียบัตรระดับมัธยมศึกษา นักเรียนแต่ละคนได้รับค่าตอบแทนเป็นเงิน 2.25 ดอลลาร์ต่อ 1 ชั่วโมง ที่เข้ามาเรียนในห้องเรียน ในระยะเสี่นฐานนักเรียนแต่ละคนทำงานที่ครูสั่งลงในสมุด คือ ตักเดือน คู หรือซีแวนะ ในระยะต่อมาเป็นระยะของการทำสัญญาเงื่อนไข นักเรียนได้รับเงินตอบแทนตามจำนวนงานที่ทำได้ถูกต้อง โดยครูและเด็กตกลงกันในอัตราของจำนวนข้อ และจำนวนเงินที่ได้รับในสัญญาเงื่อนไข ระบุเป้าหมายในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์เด็กได้รับเงินมากขึ้นตามจำนวนข้อที่ทำได้ถูกต้อง ถ้าสามารถทำตามเป้าหมายได้ทุกวันจำนวนเงินก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ผลการทดลองพบว่า เด็กที่เข้ารับการทดลองทุกคนสามารถทำงานได้ถูกต้องเพิ่มขึ้นในระยะการทำสัญญาเงื่อนไข

6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

6.1 ความหมายของจริยธรรม

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ. ศ 2542 (2542 : 291) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง จริย (จะริยะ) น. ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1995 : 5) กล่าวว่า จริยธรรมเป็นความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในสังคม ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้น มีพฤติกรรมที่เป็นของตนเองโดยสังคมจะเป็นตัวตัดสินการกระทำนั้นว่าเป็นการกระทำที่ถูกหรือผิด

ดวงเดือน พันธุพานิช (2541 : 113) ได้กล่าวถึงคำว่า “จริยธรรม” นั้นหมายถึง ระบบการทำความดี ละเว้นความชั่ว

จากที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ถูกต้อง สิ่งที่ดีงามที่สังคมยึดถือและบุคคลในสังคมนั้นควรประพฤติปฏิบัติ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้แก่เยาวชน มีผู้ทรงคุณวุฒิกำหนดคุณลักษณะของจริยธรรมที่ควรปลูกฝังไว้หลายด้าน เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความกตัญญูกตเวทีก การรักษาระเบียบวินัย ความมีวินัยในตนเอง นอกจากนี้กรมวิชาการ (2542 : 33) ได้กำหนดการสอนคุณธรรม จริยธรรมทั้งหมด 13 ด้าน ใช้สอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 5-6 เป็นคุณลักษณะที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็ก มีดังนี้

1. ความใฝ่รู้
2. ความขยันหมั่นเพียร
3. ความอดทน
4. การประหยัด
5. ความซื่อสัตย์สุจริต

6. ความมีระเบียบวินัยในตนเอง
7. ความเสียสละ
8. ความเมตตากรุณา
9. ความกตัญญูกตเวที
10. การตรงต่อเวลา
11. ความสามัคคี
12. ความรับผิดชอบ

6.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรม ตามแนวของเพียเจต์ และพบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น มิได้บรรลุจุดสมบูรณ์เมื่อบุคคลอายุได้ 10 ปี แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอน จากอายุ 11-25 ปี (ดวงเดือน พันธุนาวิณ, 2541 : 391) และเขาเชื่อว่าการจัดชั้นพัฒนาการทางจริยธรรมนั้น จะต้องใช้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดียวกันนั้น (Kohlberg, 1976 : 32)

โคลเบอร์ก ได้ศึกษาจริยธรรม และพบความจริงว่าพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นมี 6 ชั้น มนุษย์สามารถบรรลุจริยธรรมขั้นสูงสุดได้เมื่อมีเหตุผลและความคิดในวัยผู้ใหญ่ จะมีลักษณะเป็นเหตุผลสากล เป็นอุดมคติได้เข้าข้างตน โดยขั้นการพัฒนาจริยธรรม โคลเบอร์ก จัดออกได้เป็น 3 ระดับ 6 ชั้น คือ

ระดับ 1 คือ ก่อนกฎเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจ เลือกระกระทำ ในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยได้คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น ในขั้นแรกคือการมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองโดนลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ และยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือตน ขั้นที่สอง คือการเลือกระกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนกันแบบเล็ก ๆ คือ เขาทำมาฉันต้องทำไป เขาให้ฉัน ฉันก็ต้องให้เขา

ระดับ 2 คือ ระดับตามกฎเกณฑ์ หมายถึง การทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตน หรือทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับ 2 นี้ยังต้องการ การควบคุมจากภายนอก แต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และความสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้ ในขั้นที่ 3 บุคคลยังไม่เป็นตัวของตนเองของคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อน ส่วนในขั้นที่ 4 บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งในสังคมของตน จึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคมของตนกำหนดหรือคาดหวัง

ระดับ 3 คือ ระดับเหนือกฎเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาคิด ตรึกตรองซึ่งใจโดยตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามแต่ว่า จะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน ขั้นที่ 5 คือการเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ขัดคอสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ ส่วนขั้นที่ 6 เป็นขั้นสูงสุด แสดงทั้งการมีความรู้สากลนอกเหนือกฎเกณฑ์ ในสังคม และการมีความยืดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายในนั้นปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังมีหลักประจำใจซึ่งตรงกับหลักในพุทธศาสนาที่เรียกว่า หิริ โอตตัปปะด้วย กล่าวคือ การมี หิริ หมายถึงการที่มีความละเอียดต่อความชั่ว (พระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตโต, 2540 : 355) และ โอตตัปปะ คือ ความกลัวบาป ความเกรงกลัวต่อทุจริต กลัวความชั่ว (พระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตโต, 2540 : 439)

ตาราง 3 เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้น ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก

ขั้นของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้น 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (2-7 ปี) ขั้น 2 หลักการแสวงหารางวัล (7-10 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2-10 ปี)
ขั้น 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10-13 ปี) ขั้น 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13-16 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10-16 ปี)
ขั้น 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป) ขั้น 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)

6.3 การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

โคลเบอร์ก เชื่อว่าพัฒนาการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไปตามลำดับขั้นจากขั้นที่หนึ่งผ่าน ไปจนถึงขั้นที่หก จะข้ามขั้นไม่ได้เพราะคนจะให้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าก่อนต่อเมื่อได้

รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่าได้ดี จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การให้เหตุผลในขั้นที่สูงมากขึ้น ส่วนเหตุในขั้นที่ต่ำกว่าจะใช้น้อยลงทุกที และทิ้งได้ไปในที่สุด อย่างไรก็ตามเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลอาจจะระงักอยู่ในขั้นใดขั้นหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญา และเหตุการณ์ทางพัฒนาการสติปัญญาเป็นตัวกำหนดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม คนอาจมีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นที่สูงกว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม แต่การที่จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมในขั้นที่สูงกว่าขั้นของพัฒนาการทางสติปัญญานั้นเป็นไปได้ โคลเบอร์กพบว่า เด็กที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาอยู่ในขั้นปฏิบัติการรูปธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมถึงขั้นที่สองเท่านั้น ส่วนผู้ที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นปฏิบัติการแบบนามธรรมขั้นต้น ๆ จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมถึงขั้นที่สามหรือสี่ โคลเบอร์กพบว่าผู้ใหญ่ส่วนมากมีพัฒนาการทางจริยธรรมถึงขั้นที่สี่เท่านั้น และโคลเบอร์กยังเชื่อว่า เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ ขั้นต่าง ๆ ของพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นสากล

ในครั้งนี้นำผู้วิจัยได้เลือกจริยธรรมความมีวินัยในตนเองด้าน ความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ควรปลูกฝังให้กับเด็ก

7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเอง

7.1 ความหมายของวินัยในตนเอง

คำว่า “วินัย” (Discipline) ในภาษาอังกฤษมีรากศัพท์เดิมเป็นภาษาลาติน แปลว่า ทำตามคำสั่งของผู้เฒ่า ส่วนในภาษาไทยนั้น คำว่า “วินัย” ในรากศัพท์เดิมมาจากภาษาสันสกฤต “วินัย” ซึ่งแปลว่า การฝึกฝนหรือฝึกหัด

“วินัย” ตามพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542 : 1077) หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับข้อปฏิบัติ นอกจากนี้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลายลักษณะ ได้แก่

พล แสงสว่าง (2536 : 1) ได้ให้ความหมายของวินัย หมายถึง การรู้จักปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติที่ได้มองเห็นคุณค่าแล้วว่า การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับที่สร้างขึ้นไว้และตนเองก็เห็นพ้องด้วยนั้น เป็นสิ่งที่ควรทำไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อย อันจะนำมาซึ่งความสุขและความเสมอภาคแก่สมาชิกทุกคนในสังคมนั้น

ณัฐพล กล้าหาญ (2540 : 25) ได้ให้ความหมายของความมีวินัยในตนเองไว้ว่า การปฏิบัติตามตามกฎ ระเบียบข้อบังคับหรือ แบบแผน ข้อตกลง กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดี

งานรวมถึงการปฏิบัติหน้าที่และควบคุมพฤติกรรมตนเองและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการอยู่ร่วมกันในสังคม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2541 : 40) ความมีวินัยในตนเอง หมายถึงถึงลักษณะทางจิตใจที่จะช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมตนเองปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ กติกา เพื่อประโยชน์ ของส่วนรวม และกล่าวว่า ความมีระเบียบวินัยเป็นสภาวะทางจิตใจของบุคคลในการควบคุมการแสดงออกของตนเองมิให้ล่วงละเมิดในสิ่งที่ เป็นกฎเกณฑ์ของสังคม

กรมวิชาการ (2542 : 20) ความมีวินัยในตนเองหมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง ทั้งในด้านอารมณ์และความประพฤติที่ไม่ขัดกับกฎเกณฑ์ข้อบังคับของสังคม

วิกเซ็น (Vincent, 1961 : 201) ให้ความหมายของความมีวินัยในตนเอง หมายถึงการที่บุคคลไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นผลให้เกิดความยุ่งยากต่อตนเองในอนาคต บุคคลที่มีวินัยแห่งตนนั้นจะเป็นบุคคลที่รู้จักการบังคับใจตนเอง ตั้งใจและไม่คิดเอาเปรียบเมื่อทำงานเป็นหมู่คณะ สามารถรักษาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้อยู่ในระดับที่ดี รู้จักการดำเนินการอย่างได้ผลแก่ส่วนรวม รู้จักควบคุมตนเองให้เป็นไปตามความต้องการ และรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่

กู๊ด (Good, 1973 : 523) ให้ความหมายของความมีวินัยในตนเองว่า วินัยในตนเอง หมายถึงการบังคับควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ไม่ใช่การบังคับจากภายนอก แต่เป็นการบังคับโดยอำนาจภายในของบุคคลนั่นเอง และเป็นอำนาจอันเกิดจากจากเรียนรู้หรือยอมรับในคุณค่าอันใดอันหนึ่ง ซึ่งทำให้บุคคลสามารถบังคับพฤติกรรมของตนเองได้

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า ความมีวินัยในตนเองหมายถึง ความสามารถในการบังคับควบคุมอารมณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคลด้วยอำนาจภายในของบุคคลนั้น ๆ เพื่อให้พฤติกรรมของตนเป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง และตามระเบียบ กฎเกณฑ์ของสังคม แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอก ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรืออารมณ์ของตนไปจากสิ่งที่มุ่งหวัง

7.2 ประเภทของวินัยในตนเอง

นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ได้แบ่งประเภทของวินัยไว้ คือ

รัตนะ บัวสนธ์ (2536 : 25) ได้แบ่งประเภทของวินัยไว้ 2 ประเภทคือ

1. วินัยภายนอก หมายถึง การที่บุคคลใดคนหนึ่งประพฤติปฏิบัติโดยเกรงกลัวอำนาจหรือการลงโทษ เป็นการปฏิบัติที่บุคคลดังกล่าวไม่มีความเต็มใจตกอยู่ในภาวะจำยอมถูกควบคุม

2. วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลใดคนหนึ่งเลือกข้อประพฤติ ปฏิบัติ สำหรับตน ขึ้นโดยสมัครใจไม่มีใครบังคับหรือถูกบังคับจากอำนาจใด และข้อปฏิบัตินี้ต้องไม่ขัดกับความสงบสุขของสังคม

วินัยทั้งสองประเภทมีความสัมพันธ์กันกล่าวคือ วินัยภายนอกเป็นสิ่งที่จำเป็น ในกรณีต้องการเสริมสร้างปลูกฝังลักษณะวินัยอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยรวดเร็ว ทั้งนี้อาจใช้การออกกฎหมาย คำสั่งต่าง ๆ ให้บุคคลปฏิบัติตาม วินัยภายนอกส่วนใหญ่จะกระทำกับเด็ก และวัยรุ่นที่ยังไม่บรรลุวุฒิภาวะ อย่างเพียงพอ ต่อการมีวินัย สำหรับวินัยภายในนั้นเป็นผลต่อเนื่องจากวินัยภายนอก กล่าวคือ การเสริมสร้างวินัยภายในนั้น จะใช้ระยะเวลาซึ่งมักจะเกิดกับบุคคลในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะติดตัวบุคคลนั้น ๆ ไป โดยตลอด วินัยภายในเป็นวินัยที่มีความสำคัญและต้องการให้เกิดขึ้นมากที่สุดสำหรับกลุ่มคนในสังคม

กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา (2542 : 25) ได้กล่าวถึงประเภทของวินัยสอดคล้องกันว่า หากจะแบ่งประเภทโดยเอาผู้ประพฤติกและประพฤติตามวินัยเป็นสำคัญแล้วแบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. วินัยสำหรับตนเอง คือ กระบวนการหรือวิธีการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง โดยตนเป็นผู้แนะนำตนเองให้ประพฤติไปตามแนวทางเลือกที่ดี วินัยประเภทนี้เป็นวินัยที่เราสร้างขึ้นมาเองและตัวเราเองเป็นคนปฏิบัติตามข้อบังคับนั้น ๆ ทั้งนี้ก็เพื่อให้พฤติกรรมของคนเราคำเนินไปตามทางที่เรามุ่งหมายไว้ วินัยสำหรับตนเองนี้เป็นวินัยขั้นเลิศที่ทุกคนควรสร้างขึ้นสำหรับบังคับพฤติกรรมของตนเอง การสร้างวินัยสำหรับบังคับตนเองนั้นทำได้หลายอย่าง เช่น

1.1 สร้างวินัยในการนอน การตื่น การดูหนังสือ การออกกำลังกาย การทำงาน และการพักผ่อนให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสมในวันหนึ่ง ๆ

1.2 สร้างวินัยเพื่อบังคับตนเองให้ทำในสิ่งที่ดีบางอย่างและละเว้นสิ่งที่เราคิดว่าเป็นความชั่ว แม้จะขัดกับความนิยมในสังคม เช่น การบังคับตนเองให้เป็นคนประหยัด ไม่สูบบุหรี่ และไม่ดื่มสุรา ดัดผมสั้น และแต่งกายให้ดูกระเปียบของสถานศึกษาอยู่เสมอ

1.3 สร้างวินัยให้ปฏิบัติงานต่าง ๆ ตรงตามเวลานัดหมายเสมอ

2. วินัยสำหรับหมู่คณะ คือ การสร้างระเบียบเป็นเครื่องมือในการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้สมาชิกทุกคนในหมู่คณะนั้นปฏิบัติตามหรือควบคุมพฤติกรรมของหมู่คณะนั้นให้บรรลุตามความมุ่งหมายที่หมู่คณะตั้งไว้ เช่น วินัยในสถานศึกษา วินัยทหาร วินัยของตำรวจ วินัยของพระสงฆ์ วินัยของข้าราชการพลเรือน และวินัยของครู เป็นต้น วินัยแต่ละหมู่แต่ละคณะย่อมแตกต่างกันไปตามจุดมุ่งหมายของหมู่คณะนั้น ๆ ถึงอย่างไรก็ตามวินัยของหมู่คณะนี้จะ

ต้องคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันอย่างประชาธิปไตยเป็นสิ่งสำคัญ คือมี สามัคคีธรรม การวชิรธรรม ปัญญา ธรรม

โคทม อาริยา (2541 : 45) ได้กล่าวถึงวินัย โดยแบ่งวินัยออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. วินัยภายนอก หมายถึง การเคารพกฎ กติกาต่าง ๆ ที่มีการบังคับใช้ การเคารพเชื่อถือ ผู้นำที่มีอำนาจ

2. วินัยภายใน จะจำแนกออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับ ปัจเจก และ ระดับสังคัม

ในระดับปัจเจก หมายถึง วินัยในตนเอง คือสติ วิจารณ์ญาณ จิตสำนึก ความละเอียดอ่อน งาม ส่วนวินัยระดับสังคัม (Civic Commitment) มีความรู้สึกเป็นพลเมือง คนทุกคนมีหน้าที่ ถ้าจะทำให้เป็นวินัยภายนอก ก็ด้วยการบอก การให้เรียน ให้ท่อง เพื่อนำไปปฏิบัติ แต่สิ่งที่ทำให้เกิดความผูกพันต่อหน้าที่เหล่านั้น คือวินัยในตนเองซึ่งมีความจำเป็นมากกว่า

การแบ่งประเภทต่าง ๆ ของวินัยนั้นทำให้เข้าใจเรื่องของวินัยมากขึ้น เพื่อที่จะได้แนวทางในการปลูกฝังให้นักเรียนมีวินัยในตนเองและรู้จักวินัยของส่วนร่วม รู้จักความรับผิดชอบ และรักเกียรติของตนเองอันจะนำไปสู่การทำความคิด โดยไม่มีการบังคับ

7.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง

ทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับพัฒนาการของวินัยในตนเอง

วินัยในตนเอง มีความสำคัญต่อการแสดงออกทางจริยธรรมและคุณธรรมของบุคคลมาก และอาจจะสำคัญมากกว่าลักษณะความรู้ตัวชั่ว และความสามารถกระทำดี กระทำชั่วด้วย ฉะนั้นการให้ความสนใจเกี่ยวกับการกำเนิดการเจริญเติบโตของจิต ลักษณะการมีวินัยแห่งตน จึงเป็นสิ่งจำเป็น นักจิตวิทยาพัฒนาการได้ให้ความสนใจมานานแล้ว และมีความเห็นว่า ความมีวินัยในตนเองหรือความสามารถควบคุมตนเองอย่างถูกต้อง เป็นหลักของพัฒนาการทางจิตของบุคคลที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิต (กรมวิชาการ กองการวิจัยทางการศึกษา, 2542 : 23-25)

วินัยในตนเอง เป็นคุณลักษณะของการจัดระเบียบภายในตนเอง หรือการควบคุมภายในตนเอง (Internal Control) ซึ่งแต่ละคนจะพัฒนาไปตามการรับรู้ของตน โดยบางครั้งก็ไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลอื่น ในการกำหนดว่าเด็กจะเป็นอย่างไรต่อไปนั้น การควบคุมภายในตน เช่น การดูแลที่สม่ำเสมอ แต่การบังคับและการลงโทษ ซึ่งเป็นการควบคุมภายนอกจะช่วยปลูกฝังวินัยในตนเองได้เพียงเล็กน้อย

การพัฒนาความรู้สึกผิดชอบซึ่งเป็นทางให้บุคคลเกิดอาการควบคุมตนเองภายใน (Internal Control) หรือเกิดวินัยในตนเองเป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไป ต้องอาศัยการแนะนำอบรมสั่งสอนจากผู้อื่นตั้งแต่ยังเยาว์วัยซึ่งจะทำให้เด็กพัฒนาการบังคับตนเองได้ การได้รับคำ

แนะนำอย่างดีในวัยเด็กให้เขาเข้าใจถึงบทบาททางสังคม และจากการดูแบบและเลียนแบบอย่างที่เป็นปฏิสัมพันธ์กัน จะทำให้เด็กสามารถตระหนักถึงความจำเป็นในการทำตามสังคม เด็กจะได้รับความรู้เหล่านี้มิใช่ เฉพาะจากผู้ใหญ่เท่านั้น แต่จะได้รับจากเพื่อนของเขาด้วย

7.4 คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง

ในเรื่องของคุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเองนั้น ได้มีผู้สรุปไว้หลายท่าน เช่น นักวิชาการหลายท่าน ได้สรุปเกี่ยวกับความมีวินัยแห่งตนเองไว้ว่า บุคคลที่มีวินัยแห่งตนจะมีคุณลักษณะและพฤติกรรมดังนี้ คือ มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้สึกผิดชอบ ไม่กังวลงใจ มีความตั้งใจจริง ใจคอมั่นคง มีลักษณะความเป็นผู้นำ มีความซื่อสัตย์จริงใจมีเหตุผล กตัญญูกล้าหาญ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความอดทน รู้จักสิทธิและหน้าที่ มีเหตุผล ตรงต่อเวลา เสียสละ ความอดทน ความตั้งใจเพียรพยายาม ขอมรับผลของการกระทำของตนเอง รู้จักหน้าที่และการกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี เคารพกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ ประหยัด สามัคคีในหมู่คณะ

เบนดูรา (Bundura) ได้สรุป คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเองว่ามีหลายประการคือ

1. มีความสามารถควบคุมอารมณ์
2. มีความสามารถในการต้านทานสิ่งยั่วยุ
3. มีความคาดหวังความสามารถของตน
4. มีการตั้งเป้าหมาย
5. ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม
6. สามารถชะลอการได้รับความพึงพอใจ
7. สามารถคาดหวังผลกรรมที่เกิดขึ้นในอนาคต

กัลยา สุวรรณรอด (2537 : 44 – 45) ได้ศึกษาองค์ประกอบของการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าการมีวินัยในตนเองประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้านคือ

1. ความรับผิดชอบ
2. ความเชื่อมั่นในตนเอง
3. ความซื่อสัตย์
4. ความตรงต่อเวลา
5. ความเป็นผู้นำ
6. ความอดทน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้มีวินัยในตนเองจะมีคุณลักษณะ คือ มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ซื่อสัตย์ประหยัด และมีความเสียสละในงานวิจัยนี้จะกล่าวถึงความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ

8. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

8.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 : 944) หมายถึงการยอมตามผลที่ดีหรือไม่ดี ในกิจกรรมที่ได้กระทำไป นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านได้ให้ความหมายถึงความรับผิดชอบไว้ดังนี้

สุพัตรา สุภาพ (2531 : 9) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง หน้าที่ที่ต้องกระทำ ต้องปฏิบัติ ไม่คำนึงถึงสิทธิเพียงอย่างเดียว เช่น เป็นนักเรียนมีสิทธิที่จะมาเรียน หนังสือความรับผิดชอบของการเป็นนักเรียนที่ดีคือ ต้องการเรียนหนังสือสม่ำเสมอ ความรับผิดชอบจึงเป็นการกระทำหรือการกระทำตามสถานภาพของบุคคล

อรพิน หงวนศิริ (2540 : 19) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงความผูกพันต่อหน้าที่ ทั้งในด้านการงาน และด้านคุณธรรม รวมทั้งผลจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น

กูด (Good, 1973 : 498) กล่าวถึงความรับผิดชอบ หมายถึง ภาระหน้าที่ที่แต่ละคนครองอยู่ ซึ่งบุคคลจะรับไม่ว่าจะเป็นงานทั่วไปที่ได้รับมอบหมายหรืองานในหน้าที่ จะต้องทำให้บรรลุความสำเร็จ ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทำอย่างเต็มความสามารถ สอดคล้องกับความมุ่งหมายต้องยอมรับทั้งความผิดพลาดและความสำเร็จ สามารถเชื่อถือได้ในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่

ลอว์ซี (Lawshie, 1986 : 143) กล่าวถึงความรับผิดชอบ หมายถึง เป็นลักษณะของการค้นหาอุปนิสัย อารมณ์ของบุคคลที่มีความรอบคอบ รับผิดชอบ และเป็นที่ยอมรับไว้วางใจมากน้อยแค่ไหน

8.2 ประเภทของความรับผิดชอบ

จัวร์ตัน นันท์ทวิกุล (2538 : 5) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบออกเป็น 8 ด้าน คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย โรคภัยไข้เจ็บ รักษาร่างกายให้แข็งแรง บังคับควบคุมจิตใจ ไม่ให้ตกเป็นทาสของกิเลส ประพฤติน

อยู่ในศีลธรรมและละเว้นความชั่ว รู้จักประมาณการใช้จ่ายตามควรแก่ฐานะ จัดหาเครื่องอุปโภคที่
เหมาะสม

2. ความรับผิดชอบต่อการศึกษาลำเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจน
ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนและส่งงานที่ได้
รับมอบหมายตรงตามเวลา เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้อง

3. ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบ
หมายด้วยความเอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียร อดทนต่ออุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ มีความละเอียดรอบคอบ
ซื่อสัตย์ตรงต่อเวลา ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง พยายามปรับปรุงการงานของตนให้ดียิ่งขึ้นรู้จัก
วางแผนงานและป้องกันความบกพร่องเสื่อมเสียในงานที่ตนรับผิดชอบ

4. ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน หมายถึง การยอมรับผลการกระทำของตน ทั้ง
เป็นผลดีและผลเสีย ไม่ปิดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนต่อผู้อื่น พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขให้ได้
ผลดียิ่งขึ้น ใคร่ตรองให้รอบคอบว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้น จะเกิดผลเสียขึ้นหรือไม่ ปฏิบัติแต่สิ่งที่ดี
ให้เกิดผลดีและกล้าเผชิญต่อความจริง

5. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายใน
ในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน รู้จักแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติ
ตนเพื่อความสุข และชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาการที่สมาชิกในครอบครัวไม่เข้าใจกันเมื่อ
มีปัญหาที่ปรึกษา และให้พ่อแม่รับทราบปัญหาของตนทุกเรื่อง ช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้า น้ำ
อาหาร สิ่งของ เครื่องใช้ภายในบ้าน และอื่น ๆ

6. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง การที่นักเรียนช่วยกันดัดเตือนแนะนำเมื่อเห็น
เพื่อนทำผิด ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนตามความเหมาะสม ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ไม่เอาเปรียบเพื่อน
เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

7. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของ
โรงเรียน รักษาผลประโยชน์เกียรติยศชื่อเสียงของโรงเรียน ช่วยกันรักษาความสะอาดของโรงเรียน
ไม่ขีดเขียนผนังห้องเรียน ห้องน้ำ แต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรง
เรียนอื่น เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือ หรือความช่วยเหลือก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่
เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและความสามารถของตนเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน

8. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของ
ชุมชนและสังคม บ้านพี่คุณประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชน และตั้งคมอย่างเต็มความ
สามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นภัยสังคม ให้ความรู้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่
ประชาชนตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม

8.3 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดีที่สำคัญอย่างยิ่ง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สังคมเป็นระเบียบและสงบสุข การที่สังคมขาดความสงบสุขอาจกล่าวได้ว่าเกิดจากบุคคลกลุ่มหนึ่งขาดคุณสมบัติ 5 ประการ คือ

1. ความรับผิดชอบ
2. ความสม่ำเสมอ
3. ความเชื่อมั่นในตนเอง
4. ความซื่อสัตย์
5. ความพากเพียรในการพึ่งตนเอง

จะเห็นว่า ความรับผิดชอบเป็นปัจจัยที่จะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ ก็มีวัตถุประสงค์ ซึ่งมุ่งหวังให้นักเรียนเป็นคนดี มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ อุดมคติ คิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็นซึ่งหากจะกล่าวถึงเรื่องความรับผิดชอบแล้วอาจกล่าวได้ว่า หากบุคคลมีความรับผิดชอบจะมีผลต่อไปนี้คือ

1. คนมีความรับผิดชอบย่อมจะทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา
2. ความรับผิดชอบย่อมเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่อง สรรเสริญ และเป็นคุณ

ประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม

3. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งเกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงาน สอดคล้องกับกฎจรรยาบรรณและหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น
4. ไม่ทำให้เป็นต้นเหตุของความเสื่อมเสียและความเสียหายแก่ส่วนร่วม
5. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุขแก่สังคม

8.4 การพัฒนาและปลูกฝังความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบคือน้ำที่การงานเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรมตั้งแต่ในวัยเด็ก คุณลักษณะนี้จะพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ จากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่น และจากวัยรุ่นจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ในระยะแรก ๆ ของชีวิตเด็กก็ยังช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องอาศัยผู้อื่นตลอดเวลาแต่เมื่อโตขึ้นจะมีความสามารถด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นและช่วยตัวเองได้มากขึ้นทีละน้อย จะค่อย ๆ เรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น การพัฒนาความรับผิดชอบคือน้ำที่การงานให้กับเด็กควรจะเริ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไป เริ่มด้วยการให้ทำงานที่ง่าย ๆ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และมีประสบการณ์ในการทำงานด้วยตนเอง (Hurlock, 1978 : 244)

บุคคลในสังคมไทยยังขาดความรับผิดชอบอยู่มาก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับคนไทยทุกคน สถาบันทางสังคมทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัวสถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ล้วนแต่อยู่ในฐานะที่ต้องช่วยเหลือกันปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับคนไทย โดยเฉพาะเยาวชนที่กำลังจะเติบโตขึ้นเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม การฝึกความรับผิดชอบควรฝึกเป็นขั้น ๆ ไป และต่อเนื่อง กล่าวคือ

1. ควรเริ่มฝึกความรับผิดชอบตั้งแต่เด็ก เมื่อโตขึ้นเด็กจะค่อย ๆ เรียนรู้ ความรับผิดชอบหรือการทำเพื่อหมู่คณะและประเทศชาติต่อไป
2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกให้มีความรับผิดชอบ
3. การฝึกให้มีความรับผิดชอบและการจัดประสบการณ์ความรับผิดชอบควรให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล
4. ผู้ใหญ่ต้องทำความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก ให้คำแนะนำและมอบหมายงานให้แก่เด็กตามความสามารถของเขา ส่งเสริมหาทางให้เด็กได้เรียนรู้การแก้ปัญหาและรู้จักช่วยเหลือตนเอง ควบคุม แนะนำเมื่อจำเป็น ฝึกให้มีเหตุผล และต้องปลูกฝังความมีระเบียบวินัย อันดีงามแก่เด็กอยู่เสมอ
5. การฝึกให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยึดหยุ่นในการฝึก ไม่เร่งรัดจนเกินไป
6. เด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่
7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ เมื่อรู้ว่าส่วนไหนอยู่ในความรับผิดชอบของเด็ก
8. เจตคติและพฤติกรรมของผู้ใหญ่ ต่อความรับผิดชอบของตน มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบของเด็ก

กล่าวโดยสรุป การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน บุคคลควรฝึกให้มิมีนิสัยรับผิดชอบตั้งแต่ในวัยเด็ก ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยเริ่มให้ทำงานง่าย ๆ เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล และเมื่อมอบหมายให้ทำแล้วก็ควรให้เด็กได้รับฝึชอบอย่างเต็มที่ มีประสบการณ์ในการทำงานด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น หัดไม่ให้เกิดความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนให้แก่อื่น ให้ทำงานสำเร็จเป็นขั้นเป็นอัน โดยไม่ไปก้าวร้าวงานของผู้อื่นและต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งทั้งหมดจะเป็นการปลูกฝังให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเองและความรับผิดชอบ

9.1 งานวิจัยในประเทศ

ลักขณา โสภา (2537 : 61) ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มกับการสอนแบบปกติที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบด้านการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

โสภิตา ลิ้มวัฒนาพันธ์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคการควบคุมตนเองและการเสริมแรงทางบวกด้วยเบียร์รถกร เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ 2 และกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุม โดยใช้ ABF Control Group Design ตามลำดับ ที่มีต่อการเพิ่มและการคงอยู่ของความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค ชั้นปีที่ 1 พบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มที่ใช้เทคนิคการควบคุมตนเองและกลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวกด้วยเบียร์รถกร มีพฤติกรรมความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายในระยะทดลอง และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะเสถียรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุม ทั้งในระยะทดลอง และระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พะนอ ปานชา (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้สัญญาการเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้สัญญาการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการทดลองครบ 15 ชั่วโมงแล้วพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตต่างกับการทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญและมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นเกินร้อยละ 15

2. พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนโดยใช้สัญญาการเรียน ตามความถี่ที่ผู้วิจัยบันทึกไว้ คือ การตั้งใจฟังครูอธิบายและฟังเพื่อนถามปัญหา การซักถามเพื่อหาความรู้ การรู้จักตัดสินใจในการเลือกกิจกรรม และแหล่งวิทยาการเอง และความร่วมมือกับสมาชิกในการทำงานกลุ่ม มีนักเรียน 22 คน จาก 30 คน ปฏิบัติทันตามกำหนดเวลาในสัญญาการเรียนที่ทำไว้กับครูอีก 8 คน ขาดเรียนและตามไปปฏิบัติกิจกรรมได้ครบภายหลัง

ศศิธร ดีเหมาะ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กลุ่ม

สัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิธีการดำเนินการวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดหลวงศิริบูรณาราม อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2358 จำนวน 20 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 10 คน และกลุ่มควบคุม 10 คน กลุ่มทดลองเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ตามโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำกลุ่ม สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวม 5 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย โปรแกรมการจัดกลุ่มสัมพันธ์ จำนวน 10 ครั้ง เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างความคุ้นเคย การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง การฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การฝึกความรับผิดชอบ การฝึกให้เป็นคนตรงต่อเวลา การเคารพต่อกฎระเบียบวินัยของสังคม การสร้างความซื่อสัตย์ สุจริต การฝึกการเสียสละ การสร้างความอดทนและความขยันหมั่นเพียร และการยอมรับผลการกระทำของตนในโปรแกรม กลุ่มสัมพันธ์แต่ละครั้งได้กำหนดกิจกรรม จุดมุ่งหมาย ขนาดของกลุ่ม เวลา สถานที่ อุปกรณ์ วิธีดำเนินการและการประเมินไว้เป็นแนวทางในการจัดกลุ่มสัมพันธ์แบบสอบถามวัดความมีวินัยในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 63 ข้อ มีความเที่ยงเท่ากับ .09 วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าที (t-test) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนความมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ธัญพล กล้าหาญ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาจริยธรรมความมีวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีจุดประสงค์เพื่อ ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 วิธีการดำเนินการวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดอนลำควน สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอชุมพวง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นกรณีศึกษา (Case Study) จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้รูปแบบการวิจัย One Group Pretest-Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ เครื่องมือในการพัฒนาจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง ได้แก่แผนการสอนด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบประเมินจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง แบบสังเกตพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนในห้องเรียน และเครื่องมือในการสะท้อนผลของการพัฒนา ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนหลังการเรียน แบบบันทึกการปฏิบัติพฤติกรรมที่พึงประสงค์ประจำวันของนักเรียน กรอบแนวคำถามในการสัมภาษณ์นักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูล ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการหาค่าร้อยละของนักเรียนที่

คะแนนจากการทดสอบผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 ส่วนด้านความเปลี่ยนแปลงของจริยธรรมความมีวินัยในตนเอง โดยการนำข้อมูลพื้นฐานก่อนการพัฒนาด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เปรียบเทียบกับข้อมูลหลังการพัฒนาด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และทดสอบทางสถิติด้วย The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนนักเรียนทั้งชั้น คิดเป็นร้อยละ 85 และจริยธรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน หลังการพัฒนาด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สูงกว่าจริยธรรมความมีวินัยในตนเองก่อนการพัฒนาด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปิยวรรณ พันธุ์มงคล (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลของการใช้โปรแกรมการกำกับตนเองที่มีต่อการมีวินัยในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกิ่งเพชร กรุงเทพมหานคร จำนวน 50 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 25 คนและกลุ่มควบคุม 25 คน กลุ่มทดลองได้รับฝึกฝนด้วยโปรแกรมการกำกับตนเองจากผู้วิจัย โดยฝึกสัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 20 นาที เป็นเวลา 3 สัปดาห์ติดต่อกัน กลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกฝนใด ๆ เก็บข้อมูลด้วยแบบวัดวินัยในตนเองและเก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากสมุดบันทึกการวัดผลของโรงเรียนวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองคะแนนการมีวินัยในตนเองของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับ โปรแกรมการกำกับตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ฮอฟแมน (Hoffman, 1970 : 291) ได้ทำการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูกับลักษณะจริยธรรมสี่ประการ คือการมีความรับผิดชอบ การยอมรับและการสารภาพผิด การยึดหลักแห่งตน การต้านทานสิ่งชั่วร้าย พบว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบให้ความรักในช่วงอายุ 4-13 ปี มีลักษณะทางจริยธรรมทั้งสี่ประการสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้ความรักน้อย นอกจากนี้พบว่าทำให้เหตุผลในการอบรมสั่งสอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะทางจริยธรรมของเด็กโดยเฉพาะเด็กที่มีอายุ 5 ปี

ไดอาน่า (Diana, 1987 : 48) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Investigation of the Relationship Between Reported Parent Discipline Behaviors and Personal, Familial, Demographic Social and Recalled Childhood Discipline Experiences" มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านวินัย 15 ประการ ที่ผู้ปกครองรายงานว่าใช้กับเด็กและตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งมีส่วนสร้างคุณ

ลักษณะต่าง ๆ เช่น พฤติกรรมส่วนตัว ครอบครัว สังคม และพฤติกรรมทางวินัยของผู้ปกครองที่เคยประสบในวัยเด็ก งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ วิธีการดำเนินการวิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครอง 284 คน เป็นบิดา 102 คน มารดา 182 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวัดระเบียบวินัยของบิดา มารดา ซึ่งนำมาใช้ร่วมกับบุตร (Intergenerational Parental Discipline) วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมด้านวินัยที่ผู้ปกครองรายงานว่าใช้กับเด็กนั้น จะสัมพันธ์กับประสบการณ์ของการถูกลงโทษเรื่องวินัย เมื่อสมัยที่ผู้ปกครองยังเป็นเด็ก ปัจจัยที่สำคัญในเรื่องพฤติกรรมด้านวินัยที่ผู้ปกครองใช้กับเด็ก คือ การที่ผู้ปกครองนั้น ได้รับการลงโทษในวัยเด็ก มารดาที่มีประสบการณ์ถูกลงโทษวินัยอย่างเข้มงวดกวดขัน และได้รับการลงโทษทางวินัยที่รุนแรง รายงานว่าตนไม่เคยใช้วิธีการในรูปแบบที่ตนเองเคยประสบมาในวัยเด็กกับบุตรของตนเลย มารดาที่รายงานว่าตนถูกลงโทษทางด้านวินัยอย่างเข้มงวดกวดขัน และได้รับการลงโทษที่รุนแรงในวัยเด็ก จะมาจากครอบครัวที่ไม่มีความสุข

โรมิงเจอร์ และคาริยูคิ (Rominger and Kariuki, 1997 : 10 - 12) ได้ศึกษาผลของคุณภาพงานเขียนที่มีต่อพฤติกรรมสังคมทางบวกในห้องเรียน พฤติกรรมสังคมทางบวกที่ศึกษาได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความกล้าหาญ การเห็นคุณค่าของงาน การมีวินัยในตนเอง ความสงสาร และสัมพันธ์ภาพกับเด็กอื่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 3 จำนวน 20 คน โดยให้นักเรียนทำงานเขียนทุกวัน ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพของงานเขียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมทางบวกของสังคม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ พอจะสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะหนึ่งที่ต้องมีในตัวบุคคลและควรปลูกฝังให้เยาวชน เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติ ความรับผิดชอบสามารถเสริมสร้างและฝึกฝนให้มีขึ้นในตัวบุคคล โดยต้องฝึกฝนและอบรมตั้งแต่วัยเด็กและจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือควบคู่การใช้สัญญาเงื่อนไขที่มีต่อวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5